

SKREK LIPÓT

orth. שַׁרְיָה שַׁלָּמִי, kolbászaru és füstölthús gyára

Egyedül elismert gyártmányai a legjobbak. Különleges felvágottak mindenféle alkalmakra díszített tálakon

Az orth. שַׁרְיָה mustár (Senft) egyedüli elárúsítóhelye

Utánvételés postacsomag szétkül-dés az egész országban naponta háromszor.

Gyár és főzlet:

VII, Dob - utca 27

Telefon József 124-17

BARBIEN illatos késnélküli borotválópor

Mindenkit meghódított. Szállítás postacsomagokban

BARBIEN VEGYIPAR, Budapest, Nagydíófa-utca 5. sz.

Belterületen

Kétszobás komfortos lakás megvételre kerestetik

Cím a kiadóban

Legolcsóbb

orth. kóser étkezde

Győződjön meg Salamonné jó és ízletes házikosztjáról. Előfizetők előnyben részesülnek. **Király-u. 8, I. 42.**

Megbízható,

legízletesebb שַׁרְיָה קוֹסְט, kis menü 15.000 K, nagy menü 22.000 K

Előfizetők előnyben

„Titen Emesz“ disztermében (Mandelbaum) Szerecsen-u. 11, I. 15 Lakodalmak rendezését legutányosabban elvállalom

Rézagy 1,200.000 kor.

Összesükő ágy 280.000

Sodronyágybetét 220.000

Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikamatracok olcsón

SOMOGYI ÉS TÁRSA

Budapest, VII., Hólió - utca 1. sz.

Javításokat vállalunk Szombat és ünnepnap zárva

Tanítók

iparhatóságilag felszabadítva kettőszáz-ezerért iparművészeti kézimunkákat, nyak-kendőkészítést, fehérművarrást, felsőruha varrást, szabást, kalapkészítést.

Továbbá

vállalok legolcsóbban párna-montirozást

ötvenezerért függönykészítést, terítőössze-állítást, férfi, női fehérműkészítést

Weiszné, kézimunkaszalon Kisdíófa-utca kettő, első emelet

Sirkövek

מצבות

ADLER J. sirkórártárában Budapest, VII, Károly-körút Szombat és ünnepnap zárva

TAUBER ADOLF orth. שַׁרְיָה éterme a régi utcai helyiségben VII, Rombach-u. 16, **ujjonnan** elegánsan berendezve megnyílt. — Elsőrangú ellátás, igen kedvezményes áron. Naponként menü. Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre

A tisztelt vendégek szíves további támogatását kérem

Felhívjuk

a szombatot megtartó hittestvérek figyelmét Budapest egyetlen olyan szállítócégére, mely szintén megtartja a szombatot. Foglalkozom bel- és külföldi szállítmányozási és vámkezelési ügyekkel. Megbízható cégeknek vármhitelt nyújtok. Butorszállítás saját új butorkocsijaimmal. Áraim olcsóbbak, mint a szombatot nem tartó cégeké! Hittestvéreink támogatását kérjük:

SCHWARCZ ÉS SALGÓ

szállítócég. Cégtulajonos:

SALGÓ JAKAB

Budapest, VII, Dohány-u. 10. (Tel. J. 123-42)

FELSŐRUHA varráshoz tanuló lány felvétetik. Jósika u. 10, IV. em. Moskovitzné.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII, Sip-utca 10. Jelíges levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

FINOM, szép, művelt hugomat, nagy rabbi unokáját férjhez adnám intelligens, jó existenciájú fiatalemberhez. Hozomány 300 millió, kelengye, lakás. Bővebbet levélileg „Biztos jövő” jelígre a kiadóba.

JÓ CSALÁDBÓL való, szigoruan vallásos sógorom, ki nagy talmudtudása mellett a világiakban is jártas, elvénne azon finom, jólelkű leányt, ki nem anyagiakra, hanem boldog családi életre vágyódik. Leveleket „Szeszgyáros” jelígre a kiadóba.

Oktatás

PRIVATLEHRER im Unterricht sämtlicher ungarisch, deutsch und hebräischen Lehrgegenstände, wie auch im Gemeindefotariat mit äusserst praktischer sehr vorteilhaft bewahrten Lehr- und Erziehungs-Methode mit allerbesten Befähigungs- und Wirkungszeugnissen unverhelateter Talmudist sucht Stelle bei Cultusgemeinde als Religionslehrer und Notar, geht auch als Hauslehrer mit ganz bescheidenen Ansprüchen. Anträge unter „Thora und Derecherez“ an die Redaktion dieses Blattes.

Különléle

ORTHODOX kóser ebédkoszt abonnenseknek a lehető legolcsóbb áron. Rapaport, Király-utca 8, I. 14.

Dr. FRISCH: „Szemlények a Bibliából“ című könyve jutányos áron kapható a Zsidó Ujság kiadóhivatalában, VII, Sip-u. 10

Állást nyerne

SZERÉNY igényű, németül beszélő fiatal leányt keresek gyermekek mellé. Eötvös-u. 24, földszint 2.

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA :: MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII, SIP-UTCA 10
Telefon: József 125-90

Felelős szerkesztő és kiadótulajonos:
GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 ÉVRE K 240.000
" " 1/2 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekontó száma: 50 791

Amit Vázsonyi nem tud megérteni

A lefolyt recepciós ünnepségek időszertülensége és a teatralisan fénylő külsőségek sem voltak képesek elhomályosítani Vázsonyi Vilmos szereplésének erkölcsi értékét. Mélységes ethikai felelősségérzet és komolyság jellemezte felszólalásait, a melyekben וְהָיָה נִסְיָנוֹתָם (Dániel 5.) a fölünyes elme, a tudomány és a bölcsesség dánieli kiválósága nyilatkozott meg. A mesterművet meg lehet bámulni, ha irányzatával és tendenciájával nem is értünk egyet. Ilyen remekbe készült fejtegetés volt az, a melyben sikraszállt a főrendiházi képviselőnek választás által történendő betöltéséért a mely módozatba azonban az orthodoxia soha sem fog belemenni.

Az illusztris szónok beszéde folyamán a zsidó vallásosságra is kitért. A szónoklat e részletében a lapunk a saját álláspontjának legfényesebb igazolását találja. Heteken keresztül fejtegetjük immár az orthodox vallásosság és a konzervatív neológia közötti mélységes differenciákat. Már-már azt hittük, hogy fölüsleges munkát végzünk, mivel hogy ezt úgy is tudja mindenki. Meglepetésünkre azonban Vázsonyi általános tetszés közepette kijelentette: „nem tudom megérteni, mi a különbség az orthodox vallásosság és a pesti izraelita hitközség konzervatívjai által képviselt vallásosság között.“ Ha Vázsonyi nem tudja megérteni, akkor ezren és ezren azt fogják vallani, hogy biztosan nincs is ilyen különbség. És így rendkívül fontos orthodox hittestvéreinkre való tekintettel, hogy újra megállapítsuk, hogy a kettő közötti eltérés lényeges.

A neológ konzervatív irányzat nem őszinte és nem is gyökerezik a széles tömegek lelkületében. Ezt Vázsonyi egy csekélységen konstatahotta a szóbanforgó beszéde után 24 órával a vidádó banket alkalmából, amikor feltűnő módon ki volt plakátírozva a termekben, hogy a banketett egy ismert orthodox vendéglős rendezte. Egy-egy jóindulatu vidéki, aki hétről-hétre olvassa, hogy a pesti hitközségben minden olyan rituális, hogy külön kásrusz-tanácsra van szükség,

talán megkérdezhetné volna: hát egy ilyen előkelő hitközség kásrusz tekintetében önmagának sem hisz és orthodox rendezéshez folyamodik?

Őszinte-e az a konzervatívizmus, ahol régebben a rabbit kényszeríteni kellett, hogy a saját felügyelete alatt álló mézarszékekből fedezze a husszükségletét?

Avagy el lehet képzelni konzervatív hitközséget kiborotvált (sőt Sabbosz Chazonkor is kiborotvált) gabbekkel és előimádkozókkal? Mutassanak még egy másik konzervatív hitközséget külföldön, ahol természetesnek találják, hogy a rabbi gyermekei nem tartják meg a szombatot? Ahol természetes, hogy az első osztályú előjáró tálesz-sálban ül a konzervatív templomban (ahol jomkippurkor még tíz százaléka sem ismeri el a saru-levetés sanyargatásának kötelezettségét) de egy konzervatív férfi sem merészkedett még az orgonás templomban nyitott táleszban megjelenni.

Mindezek, a taláalomra kiragadott és látszólag csekélyégeket leíró, de lényegében véve a zsidó hagyomány kötelező voltát érzékenyen érintő tények és furcsaságok azt bizonyítják, hogy szó sem lehet igazi konzervatív szellemről.

S mindez azért, mert az egész konzervatív mozgalom csak egy választás eredménye. Az 1919-i választás hozott felszínre a pesti izraelita hitközségben egynehány jóindulatu embert, akinek tulajdonképpen nincs gyökere a széles pesti neológ rétegekben és aki hitközségi pozícióját a cionista agitációnak köszönheti, sőt konzervatív programját is az akkori cionista lapból merítette.

Ha Vázsonyi Vilmos, aki akkor Svájcben tartózkodott, analizálná a rombach-utcai konzervatívizmust és megállapítaná szüleit: a hitközségi választás utáni ambicionizmust és a választás előtti cionizmust, akkor egész jól megértené, hogy mily lényeges különbség van a konzervatív neológia és az orthodoxia között.

A jesivák problémái

A jesiva kérdéshez e héten a következő hozzászólásokat kaptuk. A problémát az eddigi hozzászólások már annyira kimerítették, hogy rövidesen lezárhatjuk a vitát.

Löwenheim Miksa Balassagyarmatról többek között a következőket írja:

„A legfeltűnőbb, legszembetűnőbb jelenség, amit most a jesivák terén Magyarországon tapasztalhatunk a centralizálási törekvés. Régebben is ismerték az atyák mondásainak e tételét, *מורה מורה מורה* de gyakorlatilag nem alkalmazták oly értelemben mint most. A centralizálás elve uralkodott. Tagoltság helyett egyesítés. Az erők megoszása helyett az erők egyesítése volt a cél. Ma ellenben megfordítva van, eltűntek Magyarországon területéről a nagy jesivák, hogy helyt adjanak a 20—30 vagy még kevesebb bócherből álló jesiváknak.

Ha e változást lélektanilag vizsgáljuk, akkor sajnos szomorú eredményhez jutunk. Mig ugyanis nemrég a szülők az idegenben való ta-

nitást kultiválták s nem riadtak vissza az ezzel járó nagy anyagi áldozatoktól, nem törődtek azzal, hogy gyermekük távoltartja magát tanulmányai befejezéséig a szülők üzleti tévékenységétől, addig ma mi is elmondhatjuk „Tempora mutantur.“ Változnak az idők. S szerintem ezen sarkalatos pont körül forog a jesiva kérdés egész komplexuma. *יה מורה עם דרך ארץ*, szép a tóra tanulmányozása, ha munkával van egybekötve.

Nincs szándékomban a fenti mondat értelmezésével új gondolatot megpendíteni, régi probléma ez, már többen proponálták — sajnos eredmény nélkül — hogy helyes, célszerű lenne a szent tóránk tanulásával foglalkozókat nem csupán a *tudomány*, hanem az *életfeltételüket biztosító fegyverekkel* is ellátni. „Ha hiányzik a kenyér, úgy félő, hogy a tudomány is elvész.“

Minden téren megvan a képességünk az életet reális oldalairól megismerni, csak a valóban fontos, életbevágó kérdések tárgyalása alkal-

mával lennének közönyösek, bekötött szeműek? E terv megvalósításának módjai nem szoríthatók egy cikk keretébe, felszólalásom csak puhatolozás akar lenni az orthodox körök véleményének, állásfoglalásának megismerésére.

Fischer A. Budapestről, a gazdasági krízisnek a jesivákra való hatását fejtegeti.

„Ez a gazdasági krízis sajnos a középosztályból kikerülő bócherokat sújtja legerősebben. Mert míg a szegény bócher, minden önmegtadadás nélkül vándorkosztot ehetik, míg a gazdag bócher hazulról bőségesen támogatják, addig a középosztály gyermeke — ki hazulról legtöbb esetben pénz helyett csak önértetet vihet magával — szinte megoldhatatlan probléma előtt áll. Vagy meg sem meri kezdeni tanulmányait, vagy pedig kénytelen azokat időelőtt félbeszakítani. Van egy harmadik eshetőség is, t. i. odamenni, a hol olcsó a koszt, még ha a tudomány hig is... Hogy ez az utóbbi megoldás sem

„Megyek magam, ha az i-tenek nem segítenek, úgy segíték egyedül magamon“ s már is indult. Palotája előtt állott harci szekere, melyre felszállt s kirobogott a küzdőterre.

Kyrosz perzsák királya már két éve ostromolja Bábelt, de egvelőre siker nélkül. A milliós lakosú város bőségesen el volt látva mindennel. Forró nyári nap volt. Kyrosz a forróság elől a sátrába vonult vissza s elaludt. Álmában kíséretével együtt Eufraath partjánál sétálgatott. Egyszerre egy fehér galamb szállott a vállára, kezébe vette s megsimogatta a szelid madarat, majd elbocsájtotta. De a galamb nem tágitott, elrepült, majd visszatért, kétszer-háromszor is, mintha vezetni akarná őt valahová. Kyrosz elámuld s i-teni csodát sejtven, követte a galambot. A madár egy nádas felé repült, majd visszatekintett, mintha nézné, vajon követik-e őt. A király megállt a folyó partján s kíséretével tanakodott, hogy kövesse-e a galambot. A galamb észrevette, hogy megállt a király, újból visszatért Kyroszhoz, vállára repült

s majd újra a nádas felé szállt. Kyrosz most már habozás nélkül követte. Csolnakot kerítettek s a nádas felé eveztek. Óvatosan behatoltak a nádas közepébe. Egy kis szigetecske terült el, hol egy nád-gunyhó előtt egy agg férfi ült. A galamb már az agg vállán pihent. Kikötöttek a szigeten. Az agg észrevette őket, felkelt helyéről és Kyrosz felé közeledett. Így szólt: Már 70 éve várlak, óh király! Tud meg, hogy az Ur már megelégette népének szenvedését s téged bízott meg, hogy Bábelt büntesd meg s bocsájtod haza kiválasztott szent népét.

Tudd meg király — folytatá az agg — holnap éjjel már te ülsz Bábel trónján s a büszke Nabunahid lábaidnál fog heverni. Ez a galamb lesz utmutatód, hogy csapataid merre nyomuljanak be a városba. A hatalmas várfalak kardcsapás nélkül jutnak majd birtokodba.

Kyrosz föléb edt álmából, de teljesen megfélekedezett álmáról. Csendes, szép nyári este volt. Kyrosz vezéreinek társaságában az ostromlócsapatok között szemlét tar-

mondható ideálisnak, azt szükségtelen részletesen fejtegetni“.

M. M. (Makó) Dr. Deutsch Adolf és Szófer M. hozzászólásaira reflektál.

Szeretné a litvák rendszert, de csak a talmud-tórákban. Ez által elérhetővé válna az, hogy a bócherok alapos előkészültséggel kereshetnék

fel a jesivákat. A mostani legtöbbnyire gyenge *מורה* bócherok, megöleli az alapos tudásnak és a helyes metodusnak.

A tananyagra vonatkozólag szívesebben látná, ha az *אורה חיים*-ra és nem a *אורה דעה*-ra fektetnék a fősúlyt, mert a bócherok zöme, sem rabbi, sem metsző, hanem egyszerű *בעל הבית* akar lenni.

Az utmutatók

Irta: Dr. Dohány József

הציון לך ציונים שמי לך תמרום שמי לך למסלה דרך הלכותי שמי בחולת ישראל אל עיר אלה.

„Utmutatókat állíts magadnak, pálmákat tűzdelj le, szivedet a gránitra fektesd, így megtalálsz az utat, melyen távoztál: térj vissza, Israel hajadona, térj vissza eme lakóhelyedhez! (Jeremija 31).

- Leányiskola 6—14 évig.
- Leánynevelőintézetek, nevelő és ipari tanfolyamok 14 évtől.
- Tanönyvek.
- Iskolák.
- Tanító- és tanítónőképzés.
- Folyóiratok, lapok.

Ezekből faragjunk utmutató oszlopokat. Ezeket ássuk le a mai idők ezerfelé futó körutai, irányzata ut-

vesztőinek keresztezésén. Csúcsaikon a Tan szellemének szikrázó reflektorai ragyogjanak s minden pillanatban gyuljanak ki s hirdessék: „Leányaim akiknek szemére társadalom, korszellem, irodalom hamis beállítással ferde képet vetített, látása elromlott, nem látják a *tiszta* utat, im: erre! „Ezek alkotják a porhanyós televényt, melybe a Tan magvát elvetjük s fejlődnék a megnyugvás öröközői, örökigathatatlan *pálmái*, melyek az élet lélekaszályos bünporfelleget utjaitól eltérőleg, kedélyözönös ligetek között vezetnek. Csakis ezekből hasíthatunk *gránitköveket* utjaik burkolására, a fertő elkerülésére, az alakoskodás, képmutatás hazug fertője, hol hébe-korba a karok erőltetett

tott s egyszerre csak egy hóféhér galamb a folyó felől kísérete fölé röpült, azt háromszor körülkérve végül leszállt a király vállaira.

Kyrosznak egyszerre eszébe jutott az álma. Kezébe vette s megsimogatta a szelid galambot. A madár egy rövid időre megpihent a király tenyerén, majd folszállva, lassan a folyó felé repült. A király s kísérete követte a galambot. A folyóval szemben, a keleti oldalon terült el Babylon leghatalmasabb várrésze. Meredek, hatalmas bástyák, melyek oldal felől mégcsak gondolni a támadásra is vakmerőség volna. A király megérté a történeteket. Kíséretének elmesélte álmát. Kyrosz parancsára azonnal általános támadás rendeltetett el. Látszólag a nyugati és északi oldalra összpontosította a főerőt, nagy zajjal megkezdődött a támadás. Ő maga vette át a kilikiai csapatok vezérletét s csendben átkelt a folyón, hogy Bábel falait a keleti oldalról megközelítsék. A galamb elől repült. Kyrosz s serege követet. Alig keltek át a folyón, nagy eső és szélvész támadt. A babyloniaiak, kik a

támadás ellen védekeztek a nyugati s északi oldalon, bizakodván a keleti oldal megközelíthetetlen hatalmas bástyáiban, ezen oldalról nem sejtettek támadást, az ittlévő védőrséget a veszélyezett pontokra vonták és csupán öröket hagytak hátra. Az örök a nagy vihar folytán visszahúzódtak. Kyrosz csapatai a galambot követvén, megmászák a falakat, ellentállást nem találva, benyomultak a városba. A babyloniaiak, két tűz közé szorítva, nem védekezhetek tovább. A hatalmas város Kyrosz kezébe került. A harc hevében a galamb eltűnt.

Kyrosz másnap a királyi palota tróntermében Nabunahid trónján ülve fogadta katonái szerencsekívánatait s Bábel lakói hódolatát. Mellette állt a fogoly Nabunahid is. Egyszerre sötétség, majd nagy zaj támadt, de azt nemsokára világosság s halálos csend váltotta föl. A trónteremben levők még meglepetésükből magukhoz sem térhettek, mikor a terembe egy agg férfi lépett be, vállán egy fehér galambbal. Az agg férfinak mindenki utat nyitott. Az agg megállt Kyrosz

felmutatásával jelzik, im még nem merültünk el!

Menjünk sorban. Mit várhatunk leányainktól — ugyebár 6—14 évig valamennyi az iskolapadban ül — kik ezen időt zsidó leányiskolák hijján más iskolákban töltik. Heti 30 óra az általános ismeretek elsajátítására, 1—2 óra hittannak szentelve! A gépszalag indigóra harminc órán át kopogva — bölcseink ehhez hasonlítják a gyermekagyat — mennyire fog meglátszani az egyórás munka? Harminc órát különféle szakismeretek elsajátítására s egy órát hittanra — jaj de csúf szó — dobjuk el mondjuk így, az élet törvényeinek elsajátítására!

Arra, hogy hogyan kell élnünk. Mert arra tanít. Jártunkat, fektünkét, légzésünket, beszédünket, étkezésünket, élvezeteinket, családi életünket, ruházatunkat, fiatalságunkat, öregségünket mutatja meg, hogy kell élni és hogyan meghalni! Lásd így fejlődik az ember, így lesz a hideg sárból, idomtalanságból, I-tenarcu lélekharatos Ember. Ezt mind het egy órától tanulja meg? Harminc órán át mit hall mindebből? Hall a tudomány robozó vonatáról, melyben vágatunk előre, de nem a fék-

előtt. A galamb az agg vállairól Kyrosz koronájára repült, melyet egy apród tartott. Azonnal fölismerte az államában látott férfit, fölkel s leszállt trónjáról s leborult az agg előtt.

Üdvözölve légy I-ten küldöttje, szólt Kyrosz. Az agg fölemelte őt s így szólt: Az Ur kezébe adta a bűnös várost. Most pedig bocsájtás haza Cionba fogoly gyermekeit, kik már levezekelték 70 éven át vétkeiket.

Ezen szavak után hirtelen nagy sötétség támadt a teremben, mire az eloszlott, az agg és a galamb már nem volt látható. Az örök jelentése szerint egy tüzes szekér jelent meg s az agg azon tovarepült.

S a krónikákban lón megírva: Így szólt Kyrosz perzsa király. Az Örökkévaló, az Eg Ura kezébe adta a Föld összes birodalmait s engem megbízott, hogy Jeruzsálemben, mely Judeában van, házát felépítem. S népéből közületek mindenki térjen Judeába vissza és az Urnak Izrael I-tenének, ki Jeruzsálemben székel, templomát építsétek föl. (Ezra. 1.) (E) Eckstein Nándor.

Kyrosz

I.

Kyrosz, perzsák nagy királya, Babilont már két éve körülzárva, ostromolta. Alvezére, Gobyrás, meghódította s pacifikálta az egész országot, csupán a főváros, az ókor metropolisza, a bűnös Babel állott ellene már két esztendeje.

Nabunahid (Belsacár) Babylon utolsó királya idegesen járkált fel és alá. Rossz hírek nyugtalanították. Az arcára hasztalan erőltette a mosolyt. Templomokban ismételt megkísérelte az istenek kegyeit megnyerni, hogy elhárítsák fejről a veszedelmet, de az i-tenek nem mozdultak. „A régi i-tenek nem akarnak, az új i-tenek nem tudnak segíteni“ „jelent a főpap a királynak. (Mert Nabunahid nagy vallásreformátor volt. Mardukot, a régi i-tenet száműzte s helyette Bél tette meg fő-istennek“. De Bél tehetetlen volt.)

A főpap szavaira a vér megdermedt Nabunahid ereiben. Büszke, dacos természetű volt. Lábával egyet dobantott s majd fölkiáltva, így szólt:

ról, mellyel ha kell megállítani tudjuk, hogy meg ne szédüljünk az örült iramban, nem mutatja a szemafort merre vágassunk. Mutatják s művészet kirakatait a paradicsomot ábrázolva, mosolygós virággal, gyümölcsös ölelő képekkel, de ki figyelmezteti, hol lapul a kígyó?! És ha már megmutatják, hát elfelejtették, mi a Tan és talmudmagyarozói szellemére esküdve, nekünk más szerkezetű fékeink vannak, szemaforjaink másfelé mutatnak, másoknak ami pacsirta éneke, nekünk esetleg kígyó sziszegése?!

Leányiskolákat kell létesítenünk legalább is a 6—14 éves gyermekek részére. Ezt szerintem minden nagyobb hitközség megtudná valósítani. Ezekben ismerjék meg elsősorban ama köteleket, miket az Irás a nők részére előírt. De ismerkedjenek meg az Irás összes parancsolatával, valamint azok céljával, koruk szellemi képességéhez viszonyítva, történelmünk egyes kimagasló részleteivel. A héber nyelv alapismereteivel, ennek kapcsán az imák fordításával és azok magyarozatával, szertartással.

A 14 évesnél fölfelé a zsidóság mibenlétét ismertető tanfolyamokat létesítsünk, az egyes női iparágak szakmáit oktató tanfolyamokkal egybekapcsolva. Ezekben tovább fejleszteszünk az eddigieket, felépítve előtűnik egy hiányzó életű zsidó házat, melynek minden darabkája, akár a Mózes frigsátrán — rá van vésve „amint az Úr Mózesnek megparancsolta”. Az összes parancsolatok céljainak teljes megvilágításával azok szépségeit, célszerűségét kihámozva, történelmünk teljes ismeretése, nyelvünk tökéletes elsajátítása, míg vérvé válik, hogy élni, tisztán élni csakis így lehet, csak egy út van, amit az Irás jelölt ki részünkre.

Elképzelhető-e más megoldás, minthogy magunk vegyük kezünkben minden téren való kiképzésüket? Elképzelhető-e eredmény másképp, mintha serdültebb korukban is kezüknél, lelküknél fogva vezessük őket az élet útjaira.

Az Ige betűit úgy olvasni az élet jegyeivel kell átírunk, ha azt akarjuk, hogy az Ige szelleme lelkükbe besugárol-

jon. Életjegyekkel kell átírunk, mik a Ma életében dominálnak. Mert tudjátok meg, hogy hazug önámítás létező konzervatív zsidó házakról beszélni! Nem is lehet ez másképp

Indolencia és orthodox sajtó

E lap 7. számában közölt vezércikkben dr. St. S. fejtegeti, egy orthodox sajtó fontosságát. Ennek bizonyítására szemelvényeket sorol fel a nem-orthodox felekezeti lapból és azután kritikát gyakorol az orthodoxia vezetőinek és széles rétegeinek indolenciája felett, akik türték az orthodoxia szellemmel ellentétes lap elterjedését orthodox körökben és családokban.

A cikkíró talán tulzott ügybuzgalommal írt. Az orthodoxia vezető férfjai és főtisztelendő rabbijai bizonyára nem tanulmányozták olyan mélyrehatóan a neológus sajtóterméket, hogy fennakadtak volna azon, hogy ugyanegy számban van szó a jesiva támogatásáról és egy tervbe vett templomi női kórusról. Nem lehet kivánni tőlük a beküldött gyűjtések átkutatását sem. Vagy talán tegyük felelőssé az orthodox rabbit, ha hitközsége ifjusági egyesülete beküld a külföldi egyetemi hallgatók segélyezésére összeget? Mit tehet a rabbi, ha orthodox ifjakban nincs annyi orthodox kritikai érzék a kérdés feltevésére, hogyan tartják meg bujdosó fiaink Páduában a kásrusz törvényeit? Ez talán kicsinyes szempont egy neológusnak, de igen fontos az orthodoxnak.

A Zsidó Ujság éppen az olvasóközönség ilyen irányban való nevelését tűzte ki célul. Az orthodox embernek minden egyes kérdésnél a vallási szempont az egyedül mérvadó. Ez a vallási szempont nem rendelhető alá divatos szövegeknek és tetszetős frázisoknak.

Most, hogy a „Zsidó Ujság” megvan, valóban az orthodox zsidóság presztizs-kérdése az ő lapjának megszilárdítása és kiépítése. A lap sorsa hű tükrök lesz a magyar orthodoxia kultúr szükségletének, orthodox voltáért nyilvánított áldozatkészségének.

De lényegben a dr. St. által megrótt indolenciára igen eklatáns

ottan, hol mint nálunk Magyarországon, a 14-ik évtől kezdve nem mi neveljük leányainkat והשם יתנו.

Azt kérdezzük, hát kik nevelik? Majd יתנו folytatom.

példát tudok. Hogy van az, hogy orthodox hitközségek pályázatait még mindig megjelennek neológus lapban? Hát nem gondolják az illető hitközségek elnökei és jegyzői, hogy erre is illik a tóra tilalma לא תתקיימו חייכם אצל אחרים Hisz rákényszerítik az állást kereső tisztviselőket és metszőket, hogy állandóan az illető lapnak az orthodox szellemről teljesen idegen hatása alatt legyenek. Nem-e igazán indolencia, nem-e orthodoxia érdekeivel szemben elfásultság és nem-törődőmség ez az eljárás?!

F. J.

A debreceni jesiva felavatása

A debreceni orthodox hitközség felemelő ünnepség keretében avatta fel ujonnan épült jesiva beszhamidrosát. A hitközség vezetősége és a talmudtudós hithű tagok nagy szerege zsufolásig megtöltötték a hatalmas tanhelyiséget és áhitatos gyönyörűséggel hallgatták Strasser Salamon főrabbi remek avató beszédét.

Az avató beszédet, melyet szébbnél-szebb tóramagyarozatok és mélyen járó talmudi fejtegetések színessé tettek, a vallásos szülőkhöz intézett emelkedett hangú felhívással fejezte be, hogy küldjék fiaikat az ő tanházába, mert nagy ősei példáját követve ő is abban találja hivatását, hogy az ifjuságba hithűséget és tudást ültessen.

A jesivát jelenleg 120 növendék látogatja, a kiket a főrabbin kívül Frenkel Fülöp talmudtudós, valamint Rosenberg Emánuel segéd-rabbi oktat.

Az ujonnan felavatott ház hamarosan felépítése Bernfeld Sámuel elnök, Blas Ede alelnök é deme, amelyben természetesen része van — és ezt a mai szomorú gazdasági viszonyok között különösen ki kell emelni — a hitközségi tagok áldozatkészségének.

Támogassuk az orthodox sajtót!

Vázsonyi Vilmos esküje

A katolikus eskü, amit a zsidó hűségesen megtart

A Cusa—Eckhardt román és magyar fajvédelmi szerkezetnél néhány osztrák legitimista is asszisztált. E körülmény rendkívül kinosan érintette a legitimista köröket úgy Magyarországon, mint Ausztriában. De míg Magyarországon a legitimisták között strucpolitika folyik, az osztrák táborban az elégtelenség hangos kifejezésre jut. Az osztrák legitimisták józanabb része tudja, hogy ha mozgalmuk antiszemita jellegét nyer, akkor elveszett a céljuk elérésének lehetősége.

E kérdésről cikkeztek a Neues Wiener Journal vasárnapi számában Schinta Zeno fregetkapitány, néhai IV. Károly egyik bizalmasa Elsősorban visszautasítja a legitimizmusnak a zsidógyűlölettel való egybekeverését. Elsősorban gyakorlati szempontból — mert a zsidókat visszariasztják, másodsorban az igazság nevében — mert a zsidók egy nagy része háboruban és a forradalmak közepette a rend erős támaszának bizonyult. A Habsburgok hűséges katolikusok voltak ugyan, de katolicizmus nem azonos az antiszemita gyűlölettel és elnyomással.

A palesztinai arabok favorizálása

Zsidó iskola nem kap államsegélyt — A földreformot nem hajtják végre — A bevándorlást megnehezítik

Az angol alsóház egyik tagja Kemwarthy cikket tett közzé, amely azzal foglalkozik, mennyiben tett eleget Anglia a Balfour deklarációban tett ígéretének, azaz mennyiben segíti elő a zsidó nemzeti otthon be rendezését és kiépítését.

Kemwarthy megállapítja, hogy a palesztinai zsidó iskolák Britannia részéről nem részesültek annyi támogatásban mint az arabok. Tény — mondja — hogy a cionista organizáció nagy összegeket áldoz a közoktatásra. Ehhez járulnak még a zsidó egyetem fenntartási költségei, amelyeket ugyszólván kizárólag cionista alapokból fedeznek. Az a tény, hogy a cionista organizáció és más zsidó szervezetek olyan tekintélyes összegeket áldoznak nevelési célokra, látszólag indokolja, hogy az angol kormány az ország bevételeiből csak csekély kvótával járul hozzá az iskolák fenntartási költségeihez. De az ország bevételei a teljes lakosság

Hogy a sorokat írom — mondja a cikkíró — annak indító oka az a férfias beszéd, amelyet éppen most tartott dr. Vázsonyi Vilmos volt magyar igazságügyi miniszter és amelyben sikraszáll a vértanu Károly király örökösének jogaiért.

Ebből az alkalomból visszaemlékezem arra az időre, a mikor megalakult a kabinet, amelyben Vázsonyi is helyett foglalt s a mikor esküt tett titkos tanácsosi minőségben. A királlyal együtt tettük meg az utat Budapestre. Az udvari vonatba viccelődtek azon, hogy Vázsonyi Excellenciája katolikus esküt tett és így ez ő reá nézve mint zsidóra nem is kötelező. De akkor azt mondta IV. Károly: „Hagyja csak, Vázsonyi meg fogja tartani esküjét, őszinte ember”.

A boldogult király svájci tartózkodása alkalmából, valahányszor szóba került a zsidó titkos tanácsos megingathatatlan hűsége, mindig visszaemlékezett erre a jelenetre és azt mondta: „Látja, nem csalódtam, Vázsonyi megtartja katolikus esküjét”.

megadóztatásából származnak és elsősorban a zsidó lakosság által fizetett adóból. Ha az állam anyagi támogatását igazságosabban osztanák el, úgy a cionista organizációnak több pénze maradna telepítési és más célokra.

Nézzük azonban az agrárkérdést, A Palesztina-mandátum hatodik fejezete megállapítja, hogy a letelepedő zsidóknak mennyi földet kell adni. Ha összehasonlítjuk, hogy a brit dominiumok bevándorlót milyen mértékben részesítik a kormányok földben, akkor a palesztinai helyzetről nem lehet a megelégedés hangján nyilatkozni. Ebben a tekintetben a helyzet nem jobb, mint ahogyan a háború előtt a török kormány viselkedett.

A mocsaraknak a kiszáritására és a malária elleni küzdelem céljaira szükséges nagy tőke jelentős részét is zsidó pénzekből fedezték.

Palesztinában nagy a földéhség. A

cionista organizáció alapjainak is vannak határai. Sokkal többnek kellene történni a földmives-telepítés előmozdítása érdekében. Lehétetlen a kormány hathatós támogatása nélkül az eredményes kolonizációt végrehajtani. Ezt különben valamennyi brit dominium története eléggé igazolja. A palesztinai zsidó telepesek nem részesülnek prémiumokban, a földet mesterségesen felhajtott áron adják el és a telepeseknek megérkezése percétől kezdve súlyos adókat kell fizetni. Csak kevés történt eddig a telepesek érdekében és sajnálatos, hogy eddig nem tartották szükségesnek végrehajtani az agrárreformot, hogy ezzel a nagybirtokokat felosz- szák, mint ahogy az más országokban történt.

Végül a bevándorlás kérdése. A kérvényeknek mintegy harmadát intézték csak el kedvezően és tulságosan gondos válogatásnak vették alá a bevándorlókat. Súlyos hiba olyan országban, amelyet csak most kezdünk benépesíteni, csak elé, akik beakarnak vándorolni, hiábavaló akadályokat gördíteni. Nem volna szabad megakadályozni senkinek a letelepedését csak az illető politikai meggyőződése miatt.

Hasonlítsuk össze ezt a kormányzati rendszert azzal, amelyet a szovjetkormány alkalmaz a tervbevert krimi telepítéseknél. A zsidó bevándorlók, akik Krimbe akarnak költözni, a legnagyobb előnyökben részesülnek. Évekig mentesítik őket minden adótól és berendezett kisbirtokot kapnak. Egészen megdöbbenő volna, ha az orosz kormány zsidó telepítési akciója kirántaná a talajt az angol kormány palesztinai mandátuma és a cionista organizáció alól.

Az angol politikus fejtegetései az orthodoxiára nézve is igen fontos kérdést érintenek. Ha Erec Jiszroélban az iskolákat az állam segélyezné, akkor könnyen kifejlődhetne egy teljesen vallásos iskolahálózat. S ha könnyebb volna a letelepedés, akkor Kelet-Európa vallásos zsidó rétege, amelynek hazájában türehtelen a helyzete, könnyebben találna elhelyezkedést s rányomná vallásos jellegét a jisivura.

„Felekezeti anyakönyvvezetés.”

Ezen cím alatt jelent meg egy cikk M. L. ur (Pápa) tollából a „Zsidó Ujság” 6-iki számában, melyben rámutat azokra a komoly következményekre, amelyek származhatnak, ha az anyakönyvvezető a születéseket és házasságkötéseket nem éppen a legpontosabban jegyzi be, illetve esket mátkapárokat anélkül, hogy a végény vagy menyasszony illetékes rabbisága által kiállított hiteles bizonyítványát bekérné.

Az igazságosság és tárgyilagosság kedvéért megjegyzem, hogy én az anyakönyveket mindenkor pontosan vezettem, mégis ki kell jelentenem, hogy M. L. urnak teljesen igaza van, hogy a végény vagy menyasszony illetékes rabbisága által kiállított hiteles bizonyítványát bekérné. Az igazságosság és tárgyilagosság kedvéért megjegyzem, hogy én az anyakönyveket mindenkor pontosan vezettem, mégis ki kell jelentenem, hogy M. L. urnak teljesen igaza van, hogy a végény vagy menyasszony illetékes rabbisága által kiállított hiteles bizonyítványát bekérné.

Ez farsán hangzik, de így van. Bár a cikkíró ur a statusquo és neológ hitközségek rabbijaira hártja a hanyagságot, az orth. rabbikról csak sejteti, tudomásom és bő tapasztalataim ennek ellenkezőjét bizonyítják. A miskolci orth. hitközségen kívül még nem fordult elő nálam, hogy házasulandó — hitközségemhez tartozó — fél házasság céljából bizonyítványt kért volna azért, mert enélkül x orth. hitközségben nem esketik meg. Viszont a statusquo és neológ hitközségekben szigorúan ragaszkodnak hozzá, már csak a rend kedvéért is.

Hogy történnek *השם הול* esetek bizonyítja az alábbi történet: Jó pár évvel ezelőtt Bodrogkeresztúron történt, hogy egy sátoraljaujhelyi özvegyember egy ottani elvált asszonnyal egybekelt s csak utána tudta meg a rabbi, hogy a végény kohen. A rabbi a súlyos mulasztás

miatt lelkiismeretfurdalást érezvén, magához hivatva az újdonsült *בעל הבית* t. Megmagyarázta neki, hogy milyen nagy bünt követ el, ha az elvált asszonnyal él s azt ajánlotta, hogy váljon el az asszonytól. Mivel az illető ezt megtenni nem volt hajlandó, a rabbi azzal büntette, hogy a tóra elé nem volt szabad felhívni. Ez azonban nem volt nagy büntetés, mert az illető nem járt el a templomba.

Tudnék még egynéhány analóg esetet felsorolni. Sőt tovább megyek. Sajnos ma már azt is tekintetbe kell venni, hogy vannak zsidók, kik nem vezettek *הרה כנפי השינה* s beházasodnak akár egy orth. családba is. Mily szükség volna tehát házasság esetén erről is bizonytságot szerezni.

Osztom a cikkíró ur nézetét abban is és szükségesnek tartom én is, hogy minden hitközségben pontosan anyakönyvvezzék a születéseket és házasságkötéseket. A rabbi ne eskessen idegen feleket, míg az illetékes rabbiság bizonyítványát be nem mutatják. Legyünk csak őszinték. A dolognak anyagi háttere is van. Sokan azért nem kérnek a rabbitól bizonyítványt, mert a stóla fizetése alól akarnak szabadulni, ami a *hitközségi tisztviselőket károsítja meg.*

De ne essünk abba a hibába, hogy *קח הטפל והיה את העיקר*, maradjunk a tartásuk szent kötelességünknek hiteinkről pontos listát vezetni, mert az életben erre nagy szükség van. Egyben köszönöm a cikkírónak, hogy erre figyelmünket felhívta.

Róth Sámuel

a sátoraljaujhelyi statusquo hitközség főrabbija.

Presztizs-kérdés
a magyar orthodoxiára
a
„Zsidó Ujság”
megerősítése!

A lengyel Dreyfus-pör

Egy ártatlant tartanak 14 hónap óta fogságban Lembergben

A lengyel köztársasági elnök ellen elkövetett merénylettel gyanúsított Steiger egyetemi hallgató elleni tárgyalás még mindig folyik. A főtanu, Pasternák énekesnő egyre nagyobb ellenmondásba keveredik.

Jelentkezett Ledl asszony is, aki fel akarja ismerni Steigerben a tettest, de az asszony saját fivére kijelenti, hogy a családban öreg fecsegőnek mondják.

Már hónapokkal ezelőtt megjelentek hírek arról, hogy a merényletet egy *Olszansky* nevezetű ember kísérelte meg az ukrán forradalmi bizottság nevében. Az erre vonatkozó akták megjöttek Németországból. Olszansky ugyanis 1924. október 3-án átlépte a német határt s amikor a határőrség elfogta, kijelentette, hogy ő a merénylő. Erre mint politikai menekültnek, tartózkodási engedélyt adtak neki.

Rendkívül megható volt a vádlott apjának: Chaskel Steigernak kihallgatása. Elmondta, hogy milyen szolid, jó, vallásos fiu a vádlott, ki semmiféle politikai mozgalomban nem vett részt s így ki van zárva, hogy ő legyen a merénylő. Vallomása végén sirva fakadt és a hallgatóság egy része is sirt vele.

Közben a német politikai és jogászvilág figyelme kezd a per felé koncentrálni. Ugyanis Olszanski újra jelentkezett a berlini rendőrségen s megerősítette vallomását, hogy ő a merénylő. A berlini rendőrség pedig hivatalosan jelenti, hogy ezután teljesen ki van zárva Steiger bűnössége.

A Vossische Zeitung, Németország egyik legelőkelőbb lapja hosszú cikket közöl e tárgyról a porosz országgyűlés tagjától, dr. Hermann Badt-tól. Cikkét ezzel végzi: Ha a lengyel ügyészesség végre belátja tévedését, mindez nem képes meg nem történni tenni az ártatlan Steiger 14 havi vizsgálati fogságát, rosszindulatú tisztviselők által történt bántalmaztatását, rémületes lelki depresszióját. De az utolsó percben, az igazi tettes részéről elhangzott vallomás legalább azt fogja megakadályozni, hogy ez az új Dreyfus-per ne végződjék egy teljesen ártatlan elítéltetésével s hogy szükség ne legyen egy új Zolára, aki vádoló „J'accuse” szavával lesz kénytelen az ártatlant az Ördögsgigetéről vissza hozni.

Két térítő

Nem a baktérítőről, sem a ráktérítőről van szó, hanem két szónokról, a kik ellentétes álláspontból kiindulva egyik a zsidóság vallásának leértékelésében. A zsidóság azonban olyan, mint az egyenlítő — hogy a képnél maradjunk — és sem az egyik, sem a másik térítő nem fog hozzá érhetni.

A múlt héten a Kálvin-téri református templomban nagy előadás volt a zsidó kérdésről. Liberális értelemben — írja egy esti lap — a zsidóságról igen hízolgóan beszélt Nagy Sándor, a szónokló lelkes. Megállapította ugyan, hogy legnagyobb hibánk volt a kereszténység el nem fogadása, de viszont megígérte nekünk a teljes üdvöt, ha megtérünk az egyházba.

A kérdés ilyen beállítása igazán nem új és nem eredeti. Hogy az előadásról mégis említést tegyünk, annak más oka van. A szónok a református hitre akar bennünket téríteni és egyik argumentuma az volt, hogy a *reformáció megindulásával kezdtek leomlani a gettó falai*. Ez az állítás teljesen téves. A protestantizmus főországában a XVI. és XVII. században a legkegyetlenebb zsidó üldözés folyt. Igaz, hogy Luther működése elején barátságosabb hurokat kezdett pengetni a zsidók iránt, de csakhamar ő is a legádázabb gyűlöletet és legborzasztóbb elnyomást kezdte ellenük. Megható és szomorú, a mit erről Rabbi *Joselmann von Rosheim*, „a nagy stadlon”, feljegyzéseiben olvashatunk.

A szónok belátja a középkori térítési eszközök céltalanságát és azért a barátságos térítés útját ajánlja. Minek akar a kereszténység távol Keleten hódítani, tartson inkább térítőket az európai zsidók megtérítésére — ajánlja Nagy Sándor. Őszintén szólva egy kicsit mecsapott bennünket egy eltemetnek vélt mult sirjából kiáramló hideg, e kijelentés elhangzásánál. Eszünkbe jutottak a kereszties hadjáratok borzalmi. Ezek is akkor kezdődtek, a mikor a keresztények megállapították: „minek messze keletre elmenni, a mikor itt vannak a zsidók.”

Ha ilyen dolgokban lehetne vitat-

kozni, akkor megfordítanók a dolgot: mit akarnak a zsidóktól, a jó zsidókat nem fogják megtéríteni, a rossz zsidók megtérítése a kereszténység veszedelmét jelenti, de még a legrosszabb zsidó belsejében is szunnyadozik valami érzés és fogalom az igazi i-teni eszmével való kapcsolatban, tehát azokat nem is kell egyelőre olyan sürgősen megtéríteni, mint a Kelet és Afrika vad népeit, a kik nyomoruságukban az üdvnek egyetlen sugarát sem fogadhatták be és így az ő lelkiüket kell munkába venni. A kereszténység ambíciója az egész világ kereszténnyé tétele; mert abban akarja egyedül üdvözítő voltát bizonyítani. De e bizonyíték cáfolata nem a párányi zsidóság különállása, hanem az emberiség többségének pogány volta. Minek tehát a zsidókat téríteni, a mikor sokkal okosabb és eredményesebb lenne Ázsia és Afrika népeinek meghódítása!

Míg Nagy Sándor lelkes a pozitív kereszténység szempontjából beszélt, addig a keresztény dogmatikával teljes ellentétben álló liberális felfogásban ismertette, *Szimonidesz* Lajos a kereszténység alapítójának tanításait egy, leginkább *zsidó tagokat* számláló egyesületben. Az előadó természetesen nem hisz az alapító csodáiban, mégis páratlan vallási zsenialitását magasztalja s követésre méltó ideálnak állítja oda. Még pedig azért, mert *induktív* alapra építette a vallást.

Zsidó hallgatóinak ugyanis ezt prédikálta az előadó a kereszténység megalapítójáról:

„Tanítása és egész gondolkodása induktív volt. Egészen az ő föllépésig a vallás és gondolkodás kivétel nélkül mindenütt deduktív volt, vagyis egy teoretikus tételből kiindulva állapította meg a konkrét igazságokat. Ezzel szemben ő földi tényekből indult ki és ebből állított föl teoretikus megállapításokat. Temérdek konfliktusának egyik főoka talán éppen gondolkodásának ez a sajátossága volt, amely szükségszerűleg összeütközésbe hozta a zsidó irástudókkal, a zsidó vallás deduktív gondolkodásmódjának ezekkel a mester-

embereivel. Annak bizonyítására, hogy I-ten jóságos, nem az ó-testamentum valamelyik teoretikus megállapításából indul ki, hanem körül néz és abból, amit maga körül lát és tapasztal, vonja le a konkluziót. Miután a nap mindenkire egyformán süt és az eső mindenki számára esik, szerinte ez bizonyítja legjobban, hogy I-ten nem tesz különbséget az emberek között, hanem végtelen szeretetét bűnösre, nem bűnösre egyformán sugározza.”

A zsidó hallgatók bizonyára oda voltak e fejtegetés hallatára s nem volt közöttük senki a ki csendesen megjegyezte volna; *ha csak ez a fölüyes zsenialitás, akkor a lenézett farizeusok is tudták ezt*. Mert a következőt beszélük a zsidóság ősapjáról, Ábrahám patriarcháról:

„Mikor körültekintett a világban, látta a Napot sugározni. Azt mondta: „bizonyára ez teremtette a mindenséget és engem is.” És leborult hódolattal a Nap előtt. Estefelé észlelte a Nap lenyugvását és a hold feltűnését a csillagokkal egyetemben. Leborult a hold előtt és mondta: ime, ez a Teremtő és mellette vannak a szolgálói. Reggelre belátta, hogy a hold sem a Teremtő. Hanem azt mondta: bizonyára van a holdnak, a Napnak is ura. Ő hozzá imádkozom, Ő előtte hódolok... Ábrahám ősatyánk ránézett a világra és mondotta: lehetséges-e, hogy a világ irányító nélküli? Erre megnyilatkozott neki a Szent „én vagyok a világ ura” (Ber. r. 39).

Rabbi Simon ben Lokis szerint Ábrahám az Úr létét a következőképpen tanította: a sivatagban kóborló nomádokat meghívta magához s megvendégelte őket és a mikor köszönetet akartak neki mondani, mondá nekik: *hisz nem is az enyémről ettetek, a világ urának tulajdonát élveztétek*, adjunk tehát hálát annak, aki a világot teremtette (Talmud Szóta 10).

Ezek után reméljük, hogy sem a lelkes nem hódított meg egy — esetleg a templomban jelenlevő — zsidó lelket sem, sem az előadó nem ingatott meg hitében egy — a hallgatóság sorában esetleg figyelő — keresztényt sem.

A „Tomché Jesivosz” gyűlése

Ló almon Jiszróél! Az orsz. „Tomché Jesivosz” Egyesületnek f. hó 22-én Budapesten tartott negyed-évi képviselőtestületi gyűlése lelkes manifesztációja volt annak, hogy még mindig mily hatalmas van hála I-tennek ennek a varázsszónak; תורה. Még 3 hónapja sincs az egyesület Csornán tartott igen látogatott negyedévi gyűlése óta és már ismét összejöttek az egyesület vezetőiségének hívó szavára az ország különböző részeiből azok, akik szívükön viselik a zsidóság alapjának a jesiváknak érdekeit, hogy megtanácskozzák azok problémáit és segítézési módjait. Az orth. izr. hitközség kis tanácssterme, melyben a gyűlés lefolyt, szűknek bizonyult a képviselőtestületi tagok, az egyesület vezetőisége által a tanácskozásba bevont bizottság és a vendégek számára.

Frankl Adolf az orth. Központi Iroda elnökének üdvözlő szavai után, melyben az egyesületnek a tóra-tanulás terjesztése érdekében kifejtett eddigi áldásos működésének további sikeres fejlesztését kívánta, Spitzer Arnold (Győr) elnök részletes jelentést tett az egyesület uolsó negyedévi törekvő és eredményes munkájáról. Örömmel konstataálta, hogy a jesivák és bócherék eddig is עמלתי-tekintélyes száma jelen szemeszterben נשגד ismét növekedett. Felhívta azonban a jelenlevők figyelmét,

hogy eme örövendő tény az egyesületet fokozott feladatok elő is állítja és azért melegen apellált az egybegyűltekhöz, hogy támogassák az egyesület vezetőségét nehéz munkájában.

Donáth Sámuel (Győr) alelnök kérte ezután a megjelenteket, segítsék az egyesületet abbani törekvéseiben, hogy szervezetét az egész országban kiépítse. Az egyesület ugyan eddig is sokat tett jesiváink érdekében közvetlen és közvetve. Hiszen az 5685. évi számadása a nyomozó gazdasági viszonyok mellett is 300.000.000 koronánál többet tett ki. Főlkeltette ezenkívül a zsidóság érdeklődését jesiváink iránt, mert míg ezelőtt azok ügye alig akadt megértőre, addig ma a jesivák problémája állandó napirenden van és igyekeznek azon segíteni. A munkának azonban a nagyobb része még hátra van. Jesiváinkban még mindig óriási a nyomor. Személyes meggyőződésből megállapítja, hogy még mindig akad jesiva, ahol a bócherék a szó legközönségesebb értelmében éheznek, reszketnek egy falat kenyérért. Azon kérelemmel zárja szavait, erősítsék az egyesületet, hogy az jesiváink minden nyomorát enyhíthesse.

Óbudai Freudiger Ábrahám a budapesti hitk. elnöke hosszabb beszédben rámutatván a jesivák fontosságára, levén az a zsidóság fundamentuma és valódi mentősvára, a bpesti jesivákat támogató bizottságnak a

legmesszebbmenő anyagi és erkölcsi támogatását ajánlotta föl.

Hartstein Lajos a Közp. Iroda ügyv. alelnöke referál a Közp. Iroda azon akciójáról, melyet kifejtett, hogy a magyarországi jesivák az amerikai segélyekből megérdemelt, méltó részt kapjanak és felvilágosítással szolgáljék, hogy miért nem volt a siker oly arányu amilyennek ő is és más is szeretne volna.

Az elhangzott problémák felett élénk és magas nivóju eszmecsere fejlődött ki, melyben résztvevitek még óbudai Freudiger Károly, dr. Deusch Adolf, Schlesinger Adolf (Budapest), Steiner Vilmos (Pápa), Auch Sámuel (Paks), Ungár Ábrahám (Beled), Gottlieb Izidor (Céldömölök), Fischmann Fülöp (Jászkarajenő), Kritzer Jakab (Soltvadkert) és Rosenberg Ignác (Salgótarján). Mindannyian hangoztatták égető szükségét annak, hogy az egyesület hálózata a lehető legszélesebb körben kiterjesszessék. Nem szabad az országban hitközségnek lennie, hol az egyesületnek nincs helyi csoportja és mindenki aki magát jó zsidónak tartja, kell, hogy tagja legyen az egyesületnek.

Letárgyalták és megállapították még az ország több mint 60 jesivája részére a téli szemeszterre kiutalendő segélyeket, melynek összege meghaladja a 200 milliót.

Az elnök zárószavai után azon reményben ment széjjel a kőszó estig tartó valóban lélekemelő gyűlés,

hogy ha a megkezdett uton tovább haladnak, sikerülni fog az Egyesületnek בעתה jesiváink régi fénykorát visszahozni. וְהָיוּ לְעַמְּנוּ וְלְעַמְּנוּ וְלְעַמְּנוּ. קץ החרוה.

Előfizetési felhívás!

Azon t. olvasóinkat, akik lapunkra még nem írtettek elő, tisztelettel felkérjük, hogy az előfizetési összeget postafordultával beküldeni sziveskedjenek. Továbbá bátorkodunk felkérni t. és hithű olvasóinkat, hogy a Zsidó Ujságot, mint a magyarországi orth. zsidóság egyetlen organumát, rokonai és ösmerősei körében terjesztési méltóztassanak; hisz ez által az igazi zsidó vallásosság védő bástyájának pilléreire egy atapkövet raknak le.

Lapunkat, amely kizárólag טובה שכלל érdekét szolgálja, minden valóságos családnak ajánlva vagyunk teljes tisztelettel a „Zsidó Ujság” kiadóhivatala.

Ussischkin Menachém mérnök, a jeruzsalemi Keren Kajemet direktoriumának elnöke csütörtökön Budapestre érkezik. A most 62 éves korban levő férfiú életének javát a palesztinai kolonizáció szolgálatában töltötte. Már a nyolcvanas években együtt dolgozott a híres kovnói gáonnal, R. Elchonon ר"ר: Spektor-ral a Szentföld gyarmatosításáért. A gyakorlat embere. Mikor a vallásos elem

szerepéről folyt a vita, kijelentette, hogy egyféléképen lehet a dolgot elintézni: *telepedjék le Erecz Jiszroelben minél több vallásos zsidó* s akkor a probléma meg van oldva. Így legutóbb a „jabloni rebbe”-nek és choszidjainak letelepedését negyben elősegítette.

Zsidó szellemesség és humor

Történt, hogy egy római hadvezér egy alkalommal így szólt Rábbon Gamlielhez: — A bibliában több helyen is olvassm, hogy I-ten a bálványokra féltékenykedik. Ez amellet bizonyít, hogy mégsem olyan minden érték nélküli valók a bálványok. Tudós ember csak más tudásra féltékeny, hadvezér is csak más hadvezérre, de sohasem fordult elő, hogy valaki, aki igen nagy, holmi alacsony is jelentéktelen lényre féltékenykedjék. — Hasonlatod nagyon saántit. — felelte Rábbon Gamliel. — Ha vataki az ő első, nemes származása, magas születési felesége mellé még egy második feleséget vesz, ez az első akkor is féltékenykedni fog a másokra, ha az utóbbi akár csak rabbszolganó is. Sárahan ősanánk is féltékenykedett Hágára, holott Hágár csak nagyon alacsony származású nő volt. A római elhallgatott.

Frígyes porosz király egy gyalog sétája alkalmával, találkozt Mendelsohnnal és megkérdezte: — Hová megy? Mit tudom én? — felelte Mendelsohn szófukarón. A király, serte érezvén magát, segéd-tisztjével a palotába kísértette a filozófust, hogy ott azután ad andicum maga elé hívassa. Vagy két óra miúva felelősségre is vonta és szigorú hangon megkérdezte tőle, miért váaszolt olyan helytelenül? — Bocsnatot, felség, — védekezett Mendelsohn — hát tudhatja az ember előre, hová megy? Lám, én a város belsejébe igyekeztem, de felséged a palotába vite-

tett... hát helytelenül váaszoltam? A király nevelt és kegyesen elbocsátotta a nagy tudóst.

„Történelmünk” rovatunk helyszüke miatt kimaradt

EZUTON IS felhívjuk t. olvasóink figyelmét SKREK LIPÓT orth. שאלמיגאר hirdetésére.

ארט

ismét készit ez évben az ismert kiténő minőségben, szigoruan rituális előírás szerint

Schreiber Simon

egri főrabbi főtisztelendő ur felügyelete alatt a

FRANCK HENRIK FIAI

cég

Levelezési cím:

Budapest, VI, Nagy János-utca 1

Telefon 129—19

Főpostafiók 216

Chanuka

(Folytatás a múlt számból.)

Pogány ember a templomba lépjen, annak is a szentélyébe, a kodsé kodsimba! Jeruzsálem hithű lakossága kész volt inkább az utolsó szál emberig is meghalni, semhogy ezt megengedje. De nyílt fellázadása akkor még nem került a sor. A legenda szerint, mikor Heliodor elindult, hogy a templomba menjen, lángoló paripákon nyargaló angyalok száguldoztak elébe; a király kincstárnoka ájultan a földre zuhant és mikor magához tért, megfordult és a kapott parancs teljesítése nélkül ment vissza királya udvarába.

Oniás főpap, látván, hogy a görög hatalom reprezentánsai mind a hellenizáló zsidóknak kedveznek, heroikus tette határozta el magát. Antiochiába utazott Selenkos királyhoz, hogy kellelőleg informálja a helyzetéről és segítségét kérje a hithű zsidóság ellenségei ellen. Távolléte alatt a hellenizálódk még fokozottabb mértékben dolgoztak nemcsak közvetlenül Oniás főpap személye ellen (akinek

megölése végett még bérgyilkosokkal is tárgyaltak) hanem az egész Cádok-dinasztia ellen is, amely tudvalevőleg Salamon király óta szakadatlanul a mindenkori főpapot adta Izraelnek. Sőt odáig ment a hellenizálódk szentségtörő vakmerősége, hogy olyan embert akartak főpappnak megtenni, aki nem hogy Áron leszármazottja nem volt, de még Kohanita sem volt.

Mit végzett, mit nem, harmadik Oniás főpap Selenkos királynál, arra alig van történelmi adatunk. Visszatérése után sem állt be javulás és ilyenek maradtak a viszonyok Antiochus Epiphanes király uralkodásának kezdetéig.

Ilyenek maradtak! Mert sajnos, Antiochus Epiphanes trónralépésével még sokkal rosszabbak, sokkal türehtlenebbek lettek a viszonyok a megálázott, porba sújtott Judeában.

II. Antiochus Epiphanes kora.

Antiochus Epiphanes, akit a pártatlan történelem is koronás vadállatnak bélyegzett meg, Rómában nevel-

kedett, melynek akkor már korhadó társadalmából magával hozta azt a legmagasabb fokú erkölcsi romlottságot, melyet egész uralkodása ideje alatt tanusított. Kétszínű volt és gonosz, alattomos, álcocskodó és méltányosságot vagy irgalmat nem ismerő. Elődje, Selenkos Philopator király, tudvalevőleg orgyilkosságnak esett áldozatul és nem alaptalan a gyanu, hogy a gyilkosságot, láthatatlan kezekkel, Antiochus Epiphanes mozgatta.

A lelkiileg oly romlott Antiochus Epiphanes alkalmas előmozdítónak látszott a hellenizálódk előtt ahhoz a tervükhöz, hogy Oniás főpapot végre megfosszák méltóságától és első lépésük az volt, hogy hatalmas, a templom kincseiből rabolt pénzüsszeggel megvesztegettek a királyt, aki csakugyan Josua-Jasont tette meg főpappnak. Aki nyomban kineveztetése után magában Jeruzsálemben is meghonosította az olympiai játékokat a maga meztelen résztvevőivel, még pedig a templom közvetlen közelében rendezte be a játé-

teret, ami érthető elkeseredést és felháborodást keltett.

Nemsokára Jesua-Jasont is megbuktatták a hellenizálódk zsidók, mert nem volt nekik elég görög, és a lepézzelt Antiochus Epiphanes Oniás-Menelaost nevezte ki főpappnak, aki pedig nem is Áron családjából származott, hanem Beniaminita volt. Ez aztán még többet lopott-rabolt a templom kincseiből és mikor emiatt bevádolták a király előtt, ez, jöllehet a vád igaznak bizonyult, a vádlókat végeztette ki, nem a rablót.

Oniás-Menelaos, aki háromezer szoldos fölött rendelkezett, megtartotta hatalmát s hogy ezt még jobban megszilárdítsa, arra izgatta Antiochus Epiphanest, hogy jelentse ki érvénytelennak a Tórást és annak minden rendelkezését. Csak az Egyiptom ellen megindított háboru tartotta vissza, hogy a kérelemnek engedjen, de mikor Egyiptomból visszajött és a hithű zsidók ellenségei besúgták neki, hogy azok Egyiptom győzelméért imádkoztak, Antiochus Epiphanes Jeruzsálemben temett és iszonyatos vérfürdőt rendeztetett a hithű zsidók

közt, a templomba is behatolt és megszenteltelenítette.

Rettenetes idők voltak ezek, de szakadtak Jeruzsálembre és Judeára még gyászosabbak, még borzalmasabbak is. Mikor t. i. Antiochus Epiphanes az Egyiptom ellen viselt második háboruját a rómaiak pressziójára kénytelen volt abbahagyni, a hallatlanul megalázott király Jeruzsálemben töltötte ki bosszuját. Ezer- és tízezerszámra gyilkoltatta le a férfiakat és hurcoltatta el rabszoláknak a nőket; sok száz házat is beromboltatott és részben a szent templomot is. Azután kihirdette egész Judeában, hogy Mózes Tórája érvényét veszítette, hogy ezentul a görög bálványoknak kell áldozni és követelle, hogy ezeknek mindenütt oltárokat emeljenek. És a legszigorubb büntetéssel sújtotta azokat, akik fiugyermeküket körülmetéltették, akik megtartották a szombatot s akik vonakodtak, nem rituális ételeket enni. A templomban megtalált Tórást elégettette és az oltárra Zeus bálvány képét állította, hogy ezentul ennek áldozzanak. Ez történt Tamusz hó

17-én, 168 julius havában (a rendes időszámítás előtt.)

III. A Makkabaeusok felkelése.

A legerősebb acélhúr is, ha túlságosan megfeszítik, elpattan, így történt Judeában is. Mikor már a szó legszorosabb értelmében is tarthatatlan volt az állapot, mikor már a valóságos végromlás fenyegette a gyökerében megtámadott zsidóságot, ez elszántan, hősiémen felkelt és lerázta magáról az elnyomót.

Ennek a felkelésnek megindítója a Makkabaeusok, másképen a Hasmoniták családja volt. Az agg Matisz-johü (Jochanan fia, Simon fia, Áron ivadéka a Jójorib ágából), aki Jeruzsálemtől három mértföldnyire, Modin nevű városkában lakott és őt láng-lelkü fia, Jochanan Gádi, Simon Tharsi, Juda Makkabi, Eleázár Chaoran és Jonathan Chaphus.

Pattanó szikra indította meg itt is a tüzvész, mint előbb is, később is sok más helyen. Antiochus Epiphanes egyik embere, Apelles, Modinba jött, hogy az ott lakó zsidókat bálványimádásra kényszerítse. (Folyt. köv.)

Zsidó életfelfogás

— Rajz —

A besz-hamidros szent hajlékában ül a magas, szelídarcu, ősz szakállu patriárka hatalmas könyvespolcoktól körülveve, pislogó mécses mellett. Vestag foliánsok fölött görnyedezik és egy problémán tűnődik. A fáradtság jelei mutatkoznak rajta, lehorgasztja fejét, maga elé néz és — gondolkodik.

מה לו לאדם שלא נברא יותר משנברא — „Jobb-e az embernek, hogy megteremtett vagy nem?”

Ezen a talmudi témán töri a fejét. Fontolgatja Hillel és Sammai e tárgyra vonatkozó pro és contra nézeteit. Megállapította, hogy két és fél éven át vitatkozott a talmud e két hősza a kérdés felett, míg arra a végeredményre jutottak, hogy a sok viszontagságot tekintve, ugyan előnyösebb lett volna az emberre, ha meg nem teremtett volna, de ha már megteremtése elhatározottat, vizsgálja meg minden ember lelkiéletét, viselkedését és magatartását; kísérelje éber figyelemmel lelkének minden megnyilatkozását és irányítsa tekintetét Teremtőjére, a Mindenhatóra; teljesítse szigorúan I-ten parancsolatait, becsülje meg magát, mint emberi lény igyekezzék ember-társai iránti kötelezettségeinek minden tekintetben megfelelni és ne töltse életét balgaságokkal.

Evvel a problémával foglalkozik a mi öreg zsidónk.

A probléma elég komoly és nem csodálható, ha ez lekötötte teljes figyelmét.

Szellemi műhelyében, agyában feldolgozza nemcsak a probléma általános részét, hanem áttér a vitaanyag gyakorlati részére is.

* * *

Az érdekes talmudi fejtegetést, a vita tanulságát magára is vonatkoztatja és személyi körülményeiről kezd elmélkedni. Maga elé idézi dicsőséges múltját, azokat az örömteljes pillanatokokat, amelyeket átélt, de a sok viszontagságról — amelyeken keresztülment — sem feledkezik meg. Párhuzamot von a múlt és jelen között — és elkomorodik. Eszébe jutnak az öt világrézsben elszórt testi-

vérei, a zsidóságnak mindentűt selymőző gyermekei, a hatalmas világvárosokban tengődő felebarátai és — elkomorodik. A gondolatok hatása alatt érzékenyül, szeméből kiesordulnak a könnyek, átáztatván jól gondozott, hosszú ősz szakállát. Most már nemcsak a múlt emlékei rázzák fel lelkét, hanem a jövő miatt kezd aggódni. Milyen lesz gyermekeinek a sorsa? Elbirják-e a sok igazságtalan üldözést? Ellen tudnak-e állni majd a sok szenvedésnek? Meg fogják-e védeni a zsidó vallás alapját minden megrázkódástól? Vallásos életmódjuk által tiszteltben fogják-e tartani azt a tiszta, fehér lobogót amelyet magukkal vittek, midőn világi missziójuk teljesítésére elindultak?

* * *

Már-már a kétségbeesés jelei mutatkoznak arcvonásain, midőn becsukja az előtte fekvő nagy foliánsokat és a könyves polcra leemel egy kis ezüstcsattal ellátott régi, megsárgult zsolttáros könyvet. Kinyitja és kezdi olvasni az első oldalt: „1. Boldog ember az, aki nem jár a gonoszok tanácsán, a bünsösk útján meg nem áll és a csufolódók székében nem ül; 2. hanem az Ur törvényében van gyönyörűsége és az Ő törvényéről gondolkodik éjjel-nappal.”

Erősen szegzi tekintetét a zsolttármondatokra és azokat éneklő hangon recitálja. Mintha új életerőhöz jutott volna, úgy hatnak reá e zsolttárszavak. Kedélyállapota csillapulni kezd és előbbi, a kétségbeesést megközelítő felindulását már szégyelni kezdi. Szemrehányást tesz magának, mert kételkedett gyermekeiben, testvéreiben, felebarátaiban. Szabad-e feltenni, hogy nem fogják megállani helyüket? Hát járnak, vagy jártak-e a meggyőződéses, vallásos zsidók a „gonoszok tanácsán”? Lehet-e a zsidó népet — mely Ábrahám ősatyjától örökölte az irgalmasság, az ember-szeretet erényét — valamely gonosz társasággal való szövetkezéssel megvádolni? Van-e a széles világon valamely emberbaráti intézmény, amelynek létrejöttét nem zsidó kéz segítette volna elő? Elzárkózott-e valaha zsidó ember az elől, hogy ember-társát — valláskülönbség nélkül —

megsegítse? Hisz a környörületesség a zsidóság egyik legjellemzőbb erénye! Valóban, a gonoszok társaságában a valódi zsidó nem található.

* * *

Hogy lehet — folytatja gondolkodását öreg zsidónk — a zsidókat „bünsösk” hajlamokkal vonatkozásba hozni? Nézzétek meg a világstatisztikát, milyen arányban van a zsidóság bűnstatisztikája a többi felekezettel szemben? Alig fogunk speciális zsidó bűnökre bukanni. Sőt vannak bizonyos bűnkategoriák, amelyeknek elkövetésére talán még zsidó soha nem vetemedett. És ha voltak is a múltban, vagy vannak a jelenben olyan zsidók, akik magukról megfélekedtek és a bűn útjára léptek, hogy lehet ezeket a szörványos eseteket a józan gondolkodó öszszsidóság rovására írni? E vétkesek pogány életet élnek és már rég kiközösítették magukat a zsidó vallás köréből, abból a valásból, mely jóra, nemesre tanítja az embert és óva inti, hogy a legcsekélyebb bűnbe se essék, hogy tartózkodjék mindennemű helytelen cselekedet elkövetésétől.

* * *

Avagy a zsidóság híveit „csufolódókkal”, könnyelműekkel akarják vonatkozásba hozni? A szent biblia népe mindenkoron komoly nevelésben részesült, a tudományt minden téren tiszteli és a műveltség elsajátításában látja legszebb ideálját. Nézzünk csak szét a széles világban. Minden kornak megadta a zsidóság az ő tudósait. A leghiresebb csillagászok, orvosok, matematikusok, jogászok, zeneszerzők, pénzügyi lángelmék, kereskedők, iparosok között találjuk épúgy a zsidókat, mint a másfelekezettieket. Ez azt jelenti, hogy a tudomány terén is kivették bőven a részüket. Ha mindezt tekintetbe vesszük, szabad-e kételkedni a zsidóság jövőjében? Nem szabad és nem is lehet. Dávid szent király szavaiból az a vigasz merithető, hogy a boldogságnak ott kell lennie, ahol a jót keresik és követik és a rosszat elkerülik. El kell jönnie ennek folytán annak az időnek, amikor a sokatigéző hajnalpirkadás fel fogja váltani a tudatlanság végnélküli sötét ájszakáját, amikor az igazság diadalmasodni

fog és ellenségeink hibáikat be fogják ismerni, amikor a zsidóságot mindentűt az őt illető jogaiba vissza fogják helyezni, kiváló érdemeinek elismerése mellett.

* * *

Ime így gondolkodik a mi öreg zsidónk és avval vigasztalja magát, ha némelykor átmenetileg viharzik is a zsidóság teje fölött, a tényleges nap jóhatású meleg sugarai majd eloszlatják a fekete felhőket. Az egész csak idő kérdése

Ezen elmélkedés után visszahelyezi a mi jószágos öregünk a zsolttáros könyvet a rendes helyére, ahonnan majd előveszi akkor, ha megint valamely hasonló komoly probléma kerül elébe.

Löffler Henrik.

Tegyünk valamit tisztviselőinkért!

A *Zsidó Ujság* mult számában ilyen címen megjelent cikket minden orthodox hitközségi alkalmazott, sőt minden meggyőződéses és intelligens orthodox, aki belátja, hogy orthodox intézmények képviselőinek, az orthodox zsidó szellem letéteményeseinek, a hitközségi tisztviselőknak munkáukra milyen fontos tényező a valóságosság szempontjából — csak hála köszönettel olvashatta.

Amikor egy-egy ilyen eszme felvetődik és kifejezésre jut, akkor érezzük csak, hogy milyen mulasztás volt eddig egy orthodox sajtó-organum hiánya. Ha régebben lett volna lapunk, lehetetlen lenne, hogy a magyar orthodoxiában, a hol annyi lelkes, odaadó férfiú él, aki kész dolgozni *הבלי לטובה* a közösség érdekeért, nem hírt, nem dicsőséget, hanem *ישע וישע* az ügy érdekében, hogy a Kornitzer ur által felvetett eszme valamelyes formában megvalósítható nem lett volna. Az ugyanis kétségtelen mindenki előtt, hogy a metsző funkciója a legelső rangú fontossága a zsidó hitélet szempontjából és így nem szabad az öregedő metsző esetében kitenni a rabbit a kínos dilemma elé: vagy engedni humanizmusából és egy érdemes becsületese embert a bizony-

talanság elé vinni, vagy nem engedni szabad teret a legszigorubb vallási követelményeknek.

E dilemmából nincs más kivezető út, mint megalkotni a hitközségi tisztviselők agkori ellátásának intézményes biztosítását.

Nagyon kérem tehát kartársaimat, hogy ne engedjék a dolgot elaludni. Tartsuk napirenden addig, míg valaki az ügy élére áll. Biztosra ve-

Főnév, melléknév és ige

Nem nyelvtani fejtegetés

A lezajlott recepció ünnepnek legkiemelkedőbb mozzanata a neológ díszszónokok kijelentése, hogy ők nem magyar zsidók, hanem zsidó magyarok.

Ez a vallomás a magyarság szempontjából teljesen közömbös, hisz egy nemzethez való tartozásnak a kritériuma nem az egyének pusztán kijelentése, hanem a közös mult, közös ősök, közös szokások, közös ünnepek, közös kulturális törekvések ésezeredményeképpen a pontosan le nem írható együvértartozás érzése.

Hogyan fog tehát a nem-zsidó közvélemény reagálni e vallomásra, előre nem tudható, mert a „Magyarság, véleménye még nem a magyarság-é. De viszont a vallomás zsidó szempontból való értékes volta kétséget nem szenved. Eddig magyar zsidók voltak, most immáron zsidó magyarok lettek! Eddig a „zsidó” náluk főnév volt, most melléknév lett. Ezzel a I-tennek peccsétje, az *emesz*, az *igazság* mellett tettek tanubizonyosságot. Hisz eddig is tudtuk, hogy náluk a zsidóság csak valami mellékes. Rituális étkezés, szombat tartása, gyermekek zsidó nevelése — mind csak a „melléknév” kategóriájába tartozott. Ezért van az, hogy a zsidó lakosság gyarapodik, de a zsidó iskolák fogynak, az adóhivatalokká vált hitközségek terjeszkednek, de a templomok üresek, nagy zsidó rabbijaink helyébe sok helyen a tagadás szellemének képviselői üttek — hisz a főnév melléknév lett.

Ez a vallomás megadja a feleletet e kérdésre is: *hogyan lehetett ünnepelni*, a mikor oly siralmas a zsidóság gazdasági és politikai helyzete? Miért kelljen éppen nekünk ünnepelni, holott a recepció általános magyar ügy lett? A recepciót az országnak kellene megünnepelni, hogy olyan kiváló réteget nyert a zsidóságban. A recepció óta hány zsidó ember jutott vagyonihoz s gaz-

dagította az országot? Hány zsidó emelkedett Jákob létráján a nemes-ség, a báróság, a multimilliomos magaslataig? Minek ünnepli ezt a zsidóságot, holott ez a magyarságnak szolgálat tudvére. De a főnévnek a melléknévvel való elcserélésével rendbe jött a dolog. Nem zsidók ünnepeltek tehát, hanem magyarok, akik büszkék a Ballagiak, Simonyiak, Harkányiak, Teleszkiek, Korányiak, Bihariak, Csemegiék nagy magyar érdemeire, akik a zsidóságot már melléknévnek sem tűrték magukon.

E nyelvtani fogalmi-pár kapcsán szolgáltatassunk igazságot Kármán Mór-nak, a híres neveiömesternek, aki már 30 évvel ezelőtt megváltoztatta a sorrendet és magyar zsidó helyett zsidó magyarként szerepelt és a kinek gyermekei ennek az igének megvalósításában nevelkedtek és így utjuk odavezetett, a hol a kereszténység tanítása szerint az „Ige testté vált”.

A főnév és a melléknév harcában mi is az *igéhez* forduljunk, de a Tóra igéjéhez, mely azt mondja nekünk: *שמעו* őrizd meg a parancsolatokat. Minden szeretetünk, önfeláldozásunk természetesen hazánk — akkor is, ha megmaradunk magyar zsidóknak, akkor is, ha a főnevet magyagyjuk főnévnek. De a zsidóság lelke az ige, a Tóra igéje, amit meg kell valósítanunk mindennapi életünkben. Dr. Ungár Sándor.

Aforizmák

Ha tisztességtelen dolgokat beszélnek előttem, dugd a füledbe az ujjadat.

(Keszubesz 5)

Aki egy embert megsemmisít, olyan mintha az egész világot semmisítette volna meg; aki egy ember életét menti, olyan mintha az egész emberiség életét mentette volna meg. (Szanhedrin 27)

Adám, mielőtt vétkezett, hatalmas termetű ember volt, de mikor bűnbe esett, összehusogorodott. (Példázás arra, hogy a bűnözés lealacsonyítja, kisebbiti az embert.) (Chagiga 12).

Naptár

שבת פרשת וישלח י"ח כסליו

Sabosz bejövetele dec. 4-én Bpsten: 3 óra 45 perc
Sabosz kimenetele „ 5-én „ 4 „ 30 „
Szombat esti mááriv imánál: „ותן של ויטור“

HIREK

Az orthodox központi bizottság

december 1-én és 2-án tartotta ülését a budapesti aut. orth. izraelita hitközség tanácskozó termében. Az ülésen résztvettek Frankl elnök és Hartstein alelnökön kívül a budapesti, váci és debreceni főrabbi, továbbá óbudai Freudiger Ábrahám és Lipót, Korein Dezső (Budapest), Friedmann (Mándok), Mandula (Miskolc) Paskusz (Csorna), Steiner Vilmos (Pápa). A jegyzőkönyvet Dr. Deutsch Adolf írta. Napirenden volt: a pápai rabbiválasztás, az újpesti és budorgeresztvári hitközségi vizsály, a főrendiházi képviselő kérdés, továbbá a jeruzsálemi בית הדין ügye. A bizottság lefolytatta az egész napirendet.

(Személyi hir.) Pappenheim Wolf, az ismert bécsi orthodox közéleti férfi, az Aguda vezető embere egynehány napig Budapesten tartózkodott. Ez idő alatt alkalma volt a magyar orthodoxia illetékes köreivel beható tárgyalásokat folytatni.

(Pozsonyi hírek.) A hitközség vezetősége, Schreiber Akiba főrabbi javaslata alapján a következőket jelölte a megüresedett dajon állásra: Kohn Hermann vásárosnaményi főrabbi, Neufeld miskolci dajont és Grünfeld rimaszécsi rabbit. A pozsonyi rabbiiskola mellé, már a nagymagyarországi orthodoxia akart internátust felállítani, azonban a közbejött háboru meggátolta a terv keresztülvitelét. A szép terv Schreiber főrabbi sürgetésére újra feléledt és a hitközség előjárósága nagyobb pénzüsszeget és ingyen telket szavazott meg az internátus céljaira. A hitközségi választások december havában lesznek. A helyzet képe még nem alakult ugyan ki teljesen, de a régi „cionistamentes“ vezetőség megválasztása szinte bizonyosra vehető.

(Haldokló hitközségek.) A gólusz és a szocialis viszonyok okozzák a zsidók-nak a nagy városokba való özönlését. Ezért népteleneknek el a kisebb hitközségek. Németországban igen gyakori a hir, egy-egy község megszűnéséről. Így például most olvasható a Mainzer Journal-ban, hogy Meerholz községben zsidó elemi iskola fennállott eddig összesen négy tanulóval. A kormány most bezáratta az iskolát. Még szomorubb a helyzet Calcar német helységben. Ott a zsidó iskolát egyetlen egy gyermek látogatja.

(Hajdusoboszló és Tevarjo.)

A napilapok jelentése szerint Hajdusoboszlón egy hóforrás tört elő, melynek oszlópa 76 százalék gyógyhatásu meleg vizet ad. A nép a forrás környékét „a pokol tornáca“ névvel illeti. Kit nem emlékeztet ez az elnevezés a gemore ama kijelentésére, hogy „מי שיריח Tevarjo melegforrásának vize a „gyehenna bejárata mellett“ folyik, „עוברים על מהו עוברים“ s innen eredt a forrósága. De a tevarjo források nem voltak oly nagy hőmérsékletűek mint a szoboszlóiak. Gyógyhatás tekintetében azonban egyformák: kitűnő hatásuak reuma ellen. Ezért van a palesztinai újjáépítés programjába az a terv is felvéve, hogy Tevarjo mellett szanatoriumokat fognak építeni lábfejűsok-nak.

(Rádium.) A rádium fényforrása évezredek óta sugározta fényt és meleget. A tóra is ilyen rádium. Ezt juttatja eszünkbe a német birtokreform utóirójének a nem-zsidó dr. Damaschke Adolfinak 60 éves születési jubileuma. Iratában mindenkor kiemeli a Tóra birtokreformjának a „השם“ a „השם“ intézményének ideális, összehasonlíthatatlan voltát.

(Aguda hírek.) Pappenheim Wolf, az aguda központi bizottságának tagja Lengyelország nagyobb városait kereste fel a megoldandó orthodox problémák érdekében. Meglátogatta többek között a világhírű beizi rebbet is és mindenütt megértéssel és lelkesedéssel találkozott.

(A Choféc Chájim a szombat megtartásáért.) A patriárka korban lévő Choféc Chájim már hónapok óta Vilnában tartózkodik, ahol személyesen agítál és beszél és buzdít a szombat megtartása mellett. Népgyűléseket hív össze s ott lángoló szavakkal beszélvén a szombat szentségéről, az emberek lelkére igyekszik hatni, hogy tartsák meg szigoruan a szombatot. Így legutóbb is, egy több mint kétezer zsidó által látogatott népgyűlésen, a szombat szentségéről prédikált és a beszéd hatása alatt sok zsidó, aki addig nem tartotta meg a szombatot, könnyezve megfogadta, hogy ezentul hűségesen meg fogja tartani. — Orth. rabbijaink közül sokan példát vehetnének az agg Choféc Chájimról. Ne csak a templomokban prédikáljanak a szombat megtartásá-ról, mert hiszen azok, akik nem

tartják meg, nem igen járnak a templomba, hanem keressenek fel minden házat, minden műhelyt és boltot, ahol megszenteltlenítik a szombatot és igyekezzenek közvetlen rábeszéléssel hatni azokra a hitközségi tagokra, akik nem tartják meg a szombatot.

(Iskola-avatás és mikve-alapkölerakás) Az Agudása Jiszroel által alapított koloniának iskoláját most avatták fel és ugyanakkor lerakták az építendő mikve alapkövét is. Az ünnepélyen az Aguda képviselőin és több rabbin kívül a szomszédos koloniák lakosai is résztvettek. A kolonia megtekintése alkalmával érdekes jelenet játszódtott le. Rabbi Cháim Sonnenfeld jeruzsálemi főrabbi, mikor egy kolonistát szántani látott, oda ment hozzá, maga vette a kezébe az eke szarvát és több fvidélatot ő maga szántott végig. Ha rabbi nem volnék, — mondta — szántó-vető lennék, mert ez a fajta termelő munka a leginkább megbecsülendő valamennyi munka közt.

(Százhetéves rabbi halála.) Chalstian városában, Carolina államban, a napokban halt meg százhetéves korában az ottani főrabbi, rabbi Plata Ábrahám Kievből származott és ritka magas kora mellett is a legnagyobb szellemi frisségnek örvendett.

(Angliában is.) Sir William Hicks az angol belügyminiszter legutóbb igen éles támadásban részesült. Scorr és Finburgh képviselők részéről. Szemére hányták, hogy idegen és honosítási politikája zsidó ellenes. A múlt héten Londonban lord Rothschild elnöklelte alatt tartott hitközségi elnökök gyűlésén ünnepelték Finburgh képviselőt, aki újra kiemelte a belügyminiszter zsidóellenes mentálitását s kifejezte ama reményét, hogy végre is az igazság fog győzni.

REBENWURZL
SALAMON és IZIDOR
orth. כשר
szalámi és kolbászgyár
Budapest, VI, Laudon-utca 3
Ajánlják az országban elismert és legmegbízhatóbb gyártmányaikat a legolcsóbb napiárban
Postacsomagok szétküldése naponta kétszer. Kivánatra árjegyzéket küldünk
Felvágott különlegességeket ünnepélyes alkalomra tálakra díszítve a legszebb kivitelben szállítunk

(Keren Hatora miting Szatmáron.) A Keren Kajemesszel szemben az Aguda felállította a Keren Hatora alapot, melynek célja a jesivák megszilárdítása. Chesvan 21-én nagy gyűlékezést volt ebben az ügyben Szatmáron. Megjelent az orthodox főrabbi, Grünwald L. D., aki egy 350 tagu jesivát vezet. Ott voltak még Weinberger főrabbi (Negresti) és Klein főrabbi (Halmi). A szatmári főrabbin kívül dr. Pollák Joel, az Aguda kiküldöttje szónokolt nagy tetszéssel.

(Szabadnak szabad de . . .) Érdekes tárgyalás volt a múlt héten az Erger-berger kezdetű nótáról, amelynek alapeszméje tudvalevőleg az, hogy minden zsidó gazember. Honapokkal ezelőtt Kelenföldön masiroztak a katonák e dal lelkesítő melodija mellett. Mikor elvonultak egy szatócsbolt mellett, Milgramné, egy zsidó asszony, akinek az első férje elesett a harctéren, a második pedig 36 hónapig a fronton volt, leszidta őket, amire a hadsereg megsértéséért kellett a törvény elé állnia. Kimondták a bűnösségét, de nem büntették meg. A bíróság álláspontja szerint az Erger-berger ugyanis *valóban sértő és provokáló*. A bíró ítélet után tehát e nóta éneklésével úgy vagyunk, mint a köpéssel, ahogy azt a paraszt mondotta: „szabadnak szabad, de tisztességes ember nem teszi.“

(Családi hírek.) Goldberger Rózsikát Szeged eljegyezte Blum Sandor, Rákospalota. (Mindem külön értesítés helyett.)

Bernfeld Rózsikát Debrecenből, eljegyezte Reiner Ferenc Miskolc — Verpelét. (Mindem külön értesítés helyett.)

Blum Benczion szarvasi orthodox főrabbi leányát nőül vette folyó hó 24-én Schwartz Mór, a volt büdzentimhályi gaon unokája.

(Merényletterv a lipcei nagy zsidó templom ellen.) A lipcei rendőrség hivatalos közleményt bocsátott ki, amelyből kitűnik, hogy az ottani jobboldali radikális szervezetnek nagy zsidó templom ellen irányuló összeesküvésének nyomára jött.

A terv az volt, hogy a templomot bizonyos előre meghatározott napon a levegőbe röpitik; minden előkészület már meg is történt és csak azért halasztották későbbre az infernalis terv kivitelét, mert a kiszemelt tettesek utlevelei és külföldre szóló vizumai nem voltak rendben. A rendőrség a kiszemelt tetteseket, névszerint Goldschmidt 22 éves diákot és Karll okleveles mezőgazdász, letartóztatta. „Hiné ló jonum y'lo jison sómér Jiszroel.“

(Észak-Palesztina veszélyben.) Mivel a druzok Szíriának a Palesztinával való határos részletét már elfoglalták, félni kell esetleges betörésektől. A legészakibb zsidó gyarmattól Metullától szabad szemmel lehet az égő dőlészirai falvakat látni. Lord Plumer erős kezekkel igyekszik a rendet fenntartani csendőrségi csapataival. Aki a határon át megy s nem adja át rögtön fegyverét, lelővetik. Felső Galilea zsidó gyarmatosai és a szomszéd arab lakók között teljes a béke, mert érzik a közös veszélyt.

(Választás Budán.) A budai kongresszusi hitközségben most folyták a választások rendkívül nagy részvétel mellett. Heves harc után kétharmad többséggel győzött az eddig is uralmon volt Baracs-párt. Az ellenzék a pesti hitközséggel akart egy uton haladni. A Baracs-párt pedig Szeged és Újpest hitközségeivel egyetértőleg nem akarja országos ügyekben Pestet elismerni döntő tényezőnek. E tényekről az orthodoxiának is tudomást kell venni, mert a zsidóság főrendiházi képviselőiténél szerepet fognak játszani.

(Lelkiismereti kényszer.) A német liberális zsidóság egyik vezére dr. Goldmann lipcei rabbi rendkívül éles cikket írt a szász kormány ellen, amely arra kényszeríti a zsidó tanulókat, hogy irjanak szombaton, hogy ünnepeken, jankippurkor is megjelenjenek az iskolában.

(Burgenland hitközségei.) A burgenlandi hitközségek egy szövetségbe tömörültek. Ez a szövetség a mulkor tartotta közgyűlést Mattersdorf-ban (Nagymarton). Deutsch Izidor elnök üdvözlő szavai után Ehrenfeld Sámuel főrabbi beszámolt a szövetség működéséről.

(Középkor.) A zsidó szenvedésnek legborzalmasabb korszaka, a midőn becsempésztek halott vagy megölt kisdédet a zsidók házába s azután vérvádat koholtak. Mindez eszünkbe jutott a múlt heti egyetemi botrányoknál. Riadtan hangzott az egyetemi tanteremben elhelyezett keresztet és a „Hiszekegyet“ meggyalázókat. A mi utána történt tudjuk: szidózás, levegőbe emelkedő öklök, igazoltatások. — Mára azután kiderült, hogy egy bajtárs, egy turáni fajú ifju már reggel 6 órakor bement a terembe, ahol magánkívül felfedezte a szentségek meggyalázását, de csak 8 óra után. Remélhetőleg az ifju tisztán fogja magát azzal, hogy csak egy kis középkort akart játszani, lévén igaz a német közmondás: a mint az öregek dörmögnek, a fiatalok zümmögnek.

(Földreform.) Milyen lesz Magyarország birtokállománya a földreform után? Erről közöl statisztikát egy esti lap. Kiderül, hogy elég szép számban maradnak ezerholdasok. Felvonulnak a hazai neológia egykori büszkeségei, a kikereszteleket, nemesített és bárósított gazdag zsidók. Ők csinálják az antiszemitizmust, a szegények pedig szenvedik. Ki mer most szót emelni nálunk azokért a zsidóknak, akiknek megvan a jogcímük a földre, de életükben csak Hold-birtokhoz juthatnak, holt-birtokhoz pedig a temetőben.

(Jiddis.) Az ukrán igazságügyi népbiztoság a szovjet törvénykönyvét jiddisül is kiadta, mert egyre több lesz a zsidó földművelő Ukrajnában. Ugyanilyen szalonképessé tette a jiddist az ukrán nemzeti kisebbségek tanácsa, amikőn elendelte, hogy Berditsev városban jiddisül is vezessék a jegyzőkönyveket, mert a város 72 százaléka zsidó.

(Nordau hamvai.) A Pesten született hírneves párisi író dr. Nordau Max tudvalevőleg a cionista mozgalom egyik kiválósága volt. Érdekes, hogy magyar állampolgárságát egész haláláig megtartotta. A tel-avivi városi tanács elhatározta, hogy a párisi temetőben pihenő hamvait áthozzák Palesztinába. Erdemes megemlíteni, hogy a cionista mozgalom megindítója Herzl Tivadar is a Szent földben akart pihenni, de ebbeli kívánsága még nem valósulhatott meg.

(Az új szirial helytartó.) A druzok felkelése miatt a franciák helyzeite Szíriában kritikussá lett. Ennek következtében Sarail tábornok kénytelen volt helyét Henry de Jouvenel szenátornak átadni. Míg előbbi időben a palesztinai (angol) és a sziriai (francia) főkörmányzók között a viszony nem volt szivélyes, a szükség arra tanította a franciákat, hogy a palesztinai kormányzattal kontaktusba lépjenek. Nincs kizárva, hogy Palesztina, Irak, Transzjordánia és Szíria bizonyos egységbe kerül. Ez természetesen a palesztinai bevándorlás kereteit rendkívül kitágítaná.

A szerkesztő bejegyzése folytán a szerkesztésért felelős GROSZBERG JENŐ

SKREK LIPÓT
orth. כשר szalámi, kolbászaru és füstölthús gyára
Egyedül elismert gyártmányai a legjobbak. Különleges felvágottak mindenféle alkalmakra díszített tálakon
Az orth. כשר mustár (Senft) egyedüli elárusítóhelye
Utánvételés postacsomag szétküldés az egész országban naponta háromszor.
Gyár és főüzlet:
VII, Dob-utca 27
Telefon József 124—17

Bosztanai.*)

Történelmi regény. Írta: Dr. Lehmann M. — Fordította: Eckstein Jenő.

VIII.

Bosztanai pedig gyönyörű gyermekké nőtt fel, legnagyobb öröme mindazoknak, kik őt csak látták. Bájos gyermekarca szép volt, mint a hold enyhe nyári éjszakán. Az erős testalkatu fiú csodálatos tehetséggel fogta fel mindazt, mire őt tanították. Rabbi Kafnai a gaonátust, a főiskola vezetését abahagyta, hogy egészen unokája nevelésének szentelhesse magát. Nehogy Bosztanai egyedül tanuljon és hogy unokájának gyermekjátékainál társa legyen, rabbi Kafnai, egy vele egykorú árva gyermeket vett magához. Achai — így hívták a kis árvát — szintén tehetséges gyermek volt és a két fiú nemcsakára megszerette egymást. Idővel időre rabbi Kafnainak a destagerdi királyi udvarba kellett menni, hogy a királyt Bosztanai hogylétééről és fejlődéséről értesítse. Kosroes nem felejtette el álmát és az abban tett ígéretét. Egyszer ő maga jött Mechuza-ba, hogy Bosztanai hogylétééről személyesen meggyőződjék. Nagyon megörült az okos, erős fiúnak és megparancsolta, hogy legnagyobb gondjával ügyeljenek annak neveletésére.

Anyja és nagyatyja részéről nem volt semmi hiánya ezen gondosságoknak. Rabbi Kafnai maga tanította leányának fiát és annak játszátársát. Rabbi Kafnai, mint egykori gaon, oly nagy tudós volt, hogy arról a mai nemzedék alig képes magának fogalmat alkotni, ő maga tanította a gyermekeket a tóra öt könyvére. A tanult anyag minden szavához nemcsak a misna, a gemóra, a midras, a szifra, szifri tanításait fűzte hozzá, hanem minden világi tudást is, ami avval összefüggött. Így tanította meg őket a teremtés történetére és a szentírás első versinél felmutatta nekik a világegyetem csodálatos szerkezetét, az ég és a föld összefüggését. A harmadik nap teremtésének olvasásakor a Teremtő nagyságát ismertette meg velük a számtalan növényen és fán. A negyedik nap történetének szintúgy csodálatos meg velük a csillagos eget, a csillagok állását, azok pályáit és a hold változásait. Az ötödik nap történetének tanulmányánál lerírta előttük a tenger összes állatait és halait és a légi madarakat. Azután megmagyarázta nekik a hatodik nap olvasásánál a szárazföld áll-

*) Ujonan belépő előfizetőknek az eddigi részt kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

latait, az embert, az embernek az állatokkal szemben való tehetségét és előnyeit. A hetedik nap történeténél fejtegette előttük mindazokat a tanokat, melyek a szombat ünneppel összefüggnek, a szentírás minden szavának és betűjének magyarázatát adva.

Mindezen tanokat kiirathatatlannal emlékeztetőbe véste gyors felfogásu tanítványainak. Így haladt a nagy mester tanítványával a Mózes öt könyvének keresztül, először csak általánosságban mozogva, a tudományok és a vallási kutatásoknak csak általános alapelveit magyarázva. Midőn újra átvette velük a Tan öt könyvét szegről-végre elmagyarázta nekik annak minden egyes részét, közölve tanítványával az emberi tudás és ismeret egész terjedelmét. Így érte el tizedik életévét Bosztanai és társa Achai. Majd a misnára tanította őket nagy mesterük, melynek tartalma és annak a tórával való összefüggése a tanítványok előtt már ismeretes volt. A misnához, melyet a fiuk kívülről tanultak, fűzte rabbi Kafnai a gemórebán felhalmozott tananyagot és midőn az ifjúk tizenötödik életévükbe léptek a babiloni talmudnak ránk maradt tárgyalásához érkeztek, annak tartalma előttük már annyira ismeretes volt, hogy formuláit is a legnagyobb könnyedséggel sajátították el.

Most rabbi Kafnai elérkezettnek látta az időt, hogy atyjának és atyja házának sorsát unokája előtt feltárja. Mint vicorította fogait a nemes ifju, mikor a király esküszegéséről, atyjánsk megöletéséről és a fedelmi ház lemeszárolásáról értesült.

„Nagyatyám“, kiáltott „megfogom bosszulni atyám halálát, megdöntöm az álnok király trónját!“

„Nem fiam, válaszolá rabbi Kafnai“, háromszoros esküvel eskette meg I-ten az ő népét, hogy uralkodói ellen a száműzetésben fel ne lázadjon, hogy ne kísérelje fegyveres hatalommal kieroszakolni a Palesztinába való visszatérést. Nem fiam el fog majd az idő jönni, mikor az I-ten a nagy harsonába fúj, hogy szétszórta nyáját összegyűjtse, annakelőtte pedig Eljöhüt fogja küldeni, mint békehírnököket. Akkor maga az I-ten fogja felépíteni Jeruzsálem falait és felfogja támasztani Dávid trónját. Addig azonban, fiam, türelemmel kell elviselnünk sorsunkat.

„És ne kérjem számon e nyomorult királytól nemes atyám ártatlanul kiontott vérért?“

„Nem, fiam, bízd azt a mindenható I-tenre, ki megmondotta volt: Enyém a bosszu és a megtorlás. Egyébként te hálával tartozol Kosroes királynak, ki téged életben hagyott és neveltetéséről gondoskodott.“

És rabbi Kafnai elmesélte leánya fiának a király csodálatos álmát és annak megfejtését.

„Nagyatyám,“ szölt Bosztanai, „I-ten nagy kegyelm é ben megmenett engem. De Kosroes csak azért könyörült meg rajtam, mert saját életét féltette és ezért hálával tartozom neki?“

„Dacára ennek“ felelé rabbi Kafnai „mégsem szabad kezet emelned a király ellen. Így parancsolja szent vallásunk.“

Mig rabbi Kafnai Bosztanaiat így beszélt, egy lovas futár érkezett, ki a király szolgáinak ruháját viselte. A futár a királynak egy parancsát kézbesítette, mely szerint Bosztanai a királyi udvarnál megjelenjék és ezentul a király közelében éljen.

„Szeretett fiam,“ szölt rabbi Kafnai a király levelét elolvastva, „szeretett gyermekeim! A király parancsát követve a jövőben oly udvarban fogsz élni, melynek fénye mindent felülmul, mit emberi szellem csak kigondolni képes volt. Életed folytonos örömök, élvezetek és ünnepek közt fog eltelni. Dolgozat fogsz látni, melyek ifju kedélyedre veszedelmesek és károsak lesznek. Ó, kérék a fény és dicsőség közepette ne feledd el a tanításokat, melyeket néked adtam, melyeket I-ten őseinknek a Szinai hegyen kinyilatkoztatott. Maradj tisztas és érintetlen mint József Potifár házában és Faraó királyi udvarában, maradj hű I-tenünk törvényeihez, mint Dániel, Chananja, Misaél és Azarja a hatalmas Nebukadnecár udvarán, mint Rabbi Josua, mint Rabbenu Hakkados, mint rabbi Abahu a római császár udvarán. Ne feledd, hogy benned él Izrael reménysége, hogy Dávidnak egyetlen sarjadedka vagy!“

„Ne aggódj miattam drága mesterem, szeretett nagyatyám,“ felelé Bosztanai, nem fog tévutra vezetni sem fény, sem vagyon, sem hatalom. I-tenem tanait szivemben fogom őrizni és azok szerint fogok élni. Az i-teni gondviselés megmentett a pusztulástól, mielőtt megszülettem volna, az fog engem továbbra is vezérelni. Legkomolyabb akarattal és legerősebb kitartással fogok törekedni, hogy az i-teni gondviselésre méltó maradjak.

„Ugy menj I-ten hírével, fiam. A király akarata, hogy se én, se anyád ne kísértünk el téged. De Achai ott is társad lesz, mint itt volt!“

Könnyek között bucsuzott el rabbi Kafnai unokájától. Ugy vigyázott rá, mint szemefényére, most pedig egy erkölestelen királyi udvarba kellett őt küldeni. Még fájdalmasabb érzések fogták el az anyát kinek egyetlen fiától kellett elválni. Neki egyedül élt, érette küzdötte le férje utáni mély gyászát, fiatal éveiben miatta maradt özvegy és most legdrágább féltve őrzött kincsét elengedje hűtlen és bűnös emberek közé. Majd megszakadt az anyai szív, majd szétfolyt könnyeitől az anyai szem, de Jaletta az I-tenbe vetett hitéből erőt merített.

„Uram!“ szölt, „ez a Te akaratod, tehát teljesüljön szent akaratod!“

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek

— KI. M. E. terre nem követhetjük. De hogy lássa az eset lehetőségét, emihezketjük arra, ami egy év előtt a Kalischban levő szülészeti klinikán történt. Két zsidó asszony egyidőben hozott gyermeket napvilágra. A két újszülöttet egyszerre fűrésztöttek s az egyik meghalt. Mindkét asszony az izgalomtól komolyan megbetegedett. Ha jól emlékszünk, a salamoni ítélet ez ügyben úgy hangzott, hogy három esztendőig a gyermek a klinika felügyelete alatt nevelődjék s azután majd szakértők fogják geneológiai ismertetőjelek után megállapítani hovatartozandóságát. — **Mira.** Köszönjük szép sorait. Ilyen „falusi“ lányokban rejlik a zsidóság ereje. Rajza valószínűtlenségen alapszik. Csak nem gondolja, hogy ilyen gonoszleltű böcherek vannak? — **K. C.** Szellemesek de magyarul nem jól hangzanak. — **Többeknek.** Helyi híreket elfogadjunk bármilyen nyelven. Csak a tények regisztrálását kérjük. Sziveskedjék a neveket utótagosan írni! — **F. R.** A bubifrizura ellen, különösen ha az hosszú ujjú ruha-divattal van egybekötve, nem lehet komoly kifogást tenni. Sőt előkészíti a leányokat a régi, a diszes hajkorona“ köré fonódott frázisok leértékelésére. Ha a leány képes volt hajdíszt olyan könnyen feláldozni a röpke divatnak miért ne legyen képes erre, amikor az örökértékű zsidó erények, a megörö-zéséről van szó? Talán a divat még ezt az áldozatot is megfogja könnyíteni. A multkor az volt olvasható a lapokban, hogy az angol hölgyek este már parólkában jelennek meg. — **Hü olvasó.** Ez nem vált be. Egyébiránt, amennyiben nem híreket tetszik küldeni, sziveskedjék munkánk megkönyvitésére gondosan stílizálni.

Rejtvény

Beküldte: Pick Alajos, Pásztó

Két héber szó:

בסוף חוד שני ימים
מן החודש הקודם
זה חודש קוד מושם
ישמים חוד לעולם

(Egy tórai versben olvasható a két társ. Ha egy tulkot elveszel fölülk, itt állanak, mint a balgák.)

Előfizetők neveit, akik a helyes megfejtést szerdáiig beküldik, legközelebbi számunkban közölni fogjuk.

A budapesti autonom orthodox izraelita

hitközség közleményei

A hitközség irodahelyisége:
VII., DOB-UTCA 35 (Községháza)

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

Hitközségi mézarszékek

1. II, Margit-körut 7	2. V, Solyom-u. 24
2. V, Solyom-u. 24	3. VII, Dob-u. 35
3. VI, Szerecsen-u. 18	4. VII, Hernád-u. 16
4. VII, Wesselényi-u. 15	5. VIII, Magdolna-u. 29
5. VII, Kertész-u. 35	6. IX, Tompa-u. 17 a
6. VII, Hernád-u. 16	
7. VIII, Magdolna-u. 29	
8. IX, Tompa-u. 17 a	

Hitközségi tejelárusítás

1. V, Solyom-u. 24
2. VII, Dob-u. 35
3. VII, Wesselényi-u. 18
4. VIII, Magdolna-u. 29

Hitközségi baromfivágóhelyek

1. II, Margit-körut 7

Hitközségi intézmények:

Rituális fürdők (Mikwa)	Templomok
1. Rácfürdő, I, Hadnagy-u. 8-10	1. III, Zsigmond-u. 74
2. Köruti fürdő, VII, Erzsébet-krt 49	2. VII, Kazinczy-u. 29-31
3. VIII, Magdolna-u. 29	3. VII, Király-u. 1
	4. IX, Tompa-u. 17 a

Menorák

különböző nagyságban gyári árban kaphatók

M I K A

RÉZBUDÁBAN

BUDAPEST

VII, Kazinczy-utca 47

Telefon József 128-27

Szombattartó zsidó kereskedők és iparosok figyelembe!

„Somré Sabosz“ Bizottság

VII, Wesselényi-utca 13
Telefon: József 125-23

Szombattartó zsidó alkalmazottak díjtanulmányozása!

Alkalmazást keresnek:

Férfiak	Mészáros 5	
Aranyműves 4	Mészáros tan. 1	
	tanonc 1 Orás 9	
Asztalos 5	Pék 4	
Bádogos, szerelő 15	Raktárnok, pénz- Cipész és felső- beszedő, üzlet- reszkészítő . . . 18	vezető 14
Fűszeres 35	Szabó 20	
Fogtechnikus . . . 5	Szűcs 4	
Gazdatiszt 5	Takács 1	
Háziszolga 18	Villanyszerelő . . 6	
Házitanító 8	Különféle	
Kárpitos 2		
Nők		
Könyvelő és minden irodai alkalmazott . . . 51	Elárusító nő min- den szakmából 8	
Kereskedősegéd . . .	Irodai alkalm. . . 26	
minden szak- mából 57	Kalapkészítőnők 4	
Kirakartrendező 1	Pénztárosnő . . . 8	
Lakatos 16		

סגולת הנפש והבטחון.

A zsidóság lelkének bizalomkönyve!

מקורו מפרשת ויקרא ומהמשנה
שליה הקדושה ומהמשנה
היא 10 zsoltárfejezettel ellátott, ugy-
szintén egy misna és 72 tabella,
amely a tanulóközönség, kivált a Je-
sivában tanuló növendékeknek fontos
segédkönyve, általam kiadatott. Ka-
ható köve 15.000 koronáért, nagyobb
megrendelésnél darabja 12.000 kor.
Klein Mór, Ujpest, Király-utca 16

Belterületen

Kétszobás komfortos lakás megvételre kerestetik

Cim a kiadóban

Legolcsóbb

orth. kóser étkezde

Győződjön meg **Salamonné** jó és izéles házikoszfjáról. Előfizetők előnyben részesülnek. **Király-u. 8, l. 42.**

Orosházáról

elsőrangú teljesen megbízható

orth. kóser vágott baromfit

szállít kizárólag

STERN BÉLA

baromfikereskedő, OROSHÁZA

!! FELHÍVÁS !!

Ertesítjük a tejszárműközőköt, hogy a

VITAMIT TEJIPAR - VÁLLALAT

Weber Márkus felügyelete alatt szigorúan megbízható **kóser tejet** hoz forgalomba, mely állandó és pontos szállítást biztosít. Kérjük b. támogatásukat.

VITAMIT TEJIPAR - VÁLLALAT

VIII, Kékvári-utca 23

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII, Sip-utca 10 Jelíges levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

FINOM, szép, művelt hugomat, nagy rabbi unokáját férjhez adnani intelligens, jó egzisztenciájú fiatalemberhez. Hozománya 300 millió, kelengye, lakás. Bővebbet levélileg „Biztos jövő” jelíge a kiadóba.

JÓ CSALÁDBÓL való, szigorúan vallásos sógorom, ki nagy talmudtudása mellett a világiakban is jártas, elvonné azon finom, jólelkű leányt, ki nem anyagiakra, hanem boldog családi életre vágyódik. Leveleket „Szeszgyáros” jelíge a kiadóba.

INTELLIGENS, érettségizett fiatalember, ki saját jól menő üzlettel rendelkezik, elvonné azon csinos, zeneérett, jó családból való orth. leányt hozománnyal, melyet üzlete nagyobbitására használhatna fel. Ajánlatokat „100” jelíge a kiadóba.

KIMONDOTTAN CSINOS fiatal 19 éves hugomat, ki nem vagyona, csupán boldog vallásos családi életre vágyódik, férjhez adnám. Szigorúan orth. művelt fiatalemberek, küldjék be ajánlatukat „Boldog jövő” jelíge a kiadóba.

JÓ POZÍCIÓJU, művelt, magasállásu orth. fiatalember nősilne.

Azon csinos, jó családból való, intelligens fiatal lányok, kiknek ezen adatok megfelelnek, írjanak „Vallásos 28” jelíge a kiadóba.

UNOKAHUGOMAT, ki 20 éves korára árván maradt, ezuton akarom otthonhoz juttatni. Hozománya 250 millió, esetleg lakás. Bővebbet levélileg, „Meleg Otthon” jelíge a kiadóba kérek.

Állást nyerne

SZERÉNY igényű, németül beszélő fiatal leányt keresek gyermekek mellé. Eötvös-u. 24, földszint 2.

Állást keres

INTELLIGENS érettségizett fiatal lány, ki szombat megtartása miatt nem talál elhelyezkedést, elmenne gyors- és gépirónőnek esetleg házikisasszonynak is, hol családtagnak tekintenek.

Megbízható,

legízletesebb **koszt**, kis menü 15.000 K, nagy menü 22.000 K

Előfizetők előnyben

„Titen Emesz“ disztermében (Mandelbaum) Szerencsen-u. 11, l. 15 Lakodalmak rendezését legjutányosabban elvállalom

Rézágy 1,200.000 kor.

Összecsukó ágy 280.000 „
Sodronyágybetét 220.000 „
Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikamatracok olcsón

SOMOGYI ÉS TÁRSA

Budapest, VII., Molló-utca 1. sz.
javításokat vállalunk
Szombat és ünnepnap zárva

Vallásos urileányt,

intelligens kisasszonyt keresek, aki III. polgárista fiam tanítását és levizsgáztatását vállalja. Perfekt németül és zongorázni tudó, szigorúan orth. kosztra reflektáló urilányok küldjék alantú címre ajánlataikat, bizonyítvány-másolatokkal és a fizetési igény megjelölésével. Csaldági bánásmód biztosítva. Francia nyelvismeret előnyben. **Öz. Klein Rudolfné, Kecskemét, Cognacgyár**

FELSŐRUHA varráshoz tanuló lány felvétetik. Jósika u. 10. IV. em. Moskovitzné.

BARBIEN illatos késnélküli borotválópor

Mindenkit meghódított. Szállítás postacsomagokban

BARBIEN VEIGYPAR, Budapest, Nagydiófa-utca 5. sz.

Sirkövek

מלכות

ADLER J. sirkóraktárban
Budapest, VII, Károly-körút 7
Szombat és ünnepnap zárva

TAUBER ADOLF orth. **בשר** étterme a régi utcai helyiségben VII, Rombach-u. 16, **ujonnan** elegánsan berendezve megnyilt. — Elsőrangú ellátás, igen kedvezményes áron. Naponként menü. Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre

A tisztelt vendégek szives további támogatását kérem

Tanítok

iparhatóságilag felszabadítva kettőszáz-ezerért iparművészeti kézimunkákat, nyak-kendőkészítést, fehérneművarrást, felsőruha varrást, szabást, kalapkészítést.

Továbbá

vállalatok legolcsóbban párna-montirozást

ötvenezerért függönykészítést, terítőösszeállítás, férfi, női fehérneműkészítést

Weiszné, kézimunkaszalon Kisdiófa-utca kettő, első emelet

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K. 240.000

„ 1/2 „ K 120.000

„ 1/4 „ K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

חנוכה

Zsidóság és hellenizmus.

(Chanuka ünnepére.)

Mire lapunk e száma t. olvasóink kezébe jut, már beköszöntött a mi csodálatos szép ünnepünk, a Chanuka.

Hatalmas világtörténelmi esemény a szülőka ennek a fenséges ünnepnek. Mi lett volna a világból, ha sikerült volna Antiochus Epiphánesnek, hogy a zsidókat eltérítse ősapái hitétől, hogy megtagadtassa velük az Egyetlen Egyi-ten s hogy a görög bálványok imadására kényszerítse őket? Ha ez egyáltalán le lehetőséges lett volna, ma nemcsak hogy zsidóság nem lenne, de semmilyen vallás nem létezne, melynek a mindenható Egyi-ten a kiinduló pontja és alapja. Hiszen a kereszténység is, a mohamedanizmus is a zsidóságból sarjadt, amely nélkül elképzelhetetlen mindkettőnek megalapítása és kialakulása.

Peldátlan bátorsággal, bámulatraméltó áldozatkészésséggel és a zsidók I-tenébe vetett sziklaszilárd bizalommal indultak harcba a makkabeus hősök a hatalmas szir birodalom ellen, hogy megmentésük az emberiség legfőbb javát és I-ten csodás segedelmével az övék is lett a végső győzelem.

Ezeknek a véres csatákkal kivított világraszóló győzelmeknek emlékei a chanukagyertyák, melyeket — palotában lakják vagy kunyhóban — minden hithű zsidó kiszlev hó 25-ikének előestéjével kezdődőleg meggyújt, nyolc napon át mindig eggyel-eggyel megszorítva a gyertyák számát.

A görögök meghódították Kis-áziát. Velük azután görög kultúra, görög művészet, görög tudomány és bölcsészet, de egyuttal görög erkölcstelenség, feslettség és bálványimádás is honosult meg a meghódított területeken. A bennszülött pogányok közül sokan elfordultak megszokott bálványaitól és Zeust meg Heraklest, Pallas Athene-t és Minervát imádták. És sajnos Judeában is, különösen a gazdagok és műveltebb emberek körében, akik a felsőbb tízezerhez számították magukat, a görög bálványok imádása a bon ton-hoz tartozott. A rosszul értelmezett „haladás“ azon volt, hogy az öröklött szent tantól elfordulva a görög „bálványok“ új és derűs kultuszának hódoljon. Milyen kellemes is volt nekik ez az új kultúra és a róla szóló tan! Az ember függetlenítheti magát mindentől és csak az okosság törvényei szerint kell hogy éljen. Amit mi moráltáznak nevezünk, ismeretlen fogalom volt a görögök előtt; a házasságtörés, a vérfertőzés, a faj-

talanság megengedett dolgok voltak: hetérák és szép terméti fiuk még a bölcsészettel foglalkozók körében is közkedveltek lettek; ártatlan szórakozásnak minősítették a velük való mulatozást, amelynek gyönyöreire hymnusokat zengtek a költők és amelyeknek még a legelőkelőbb emberek és asszonyok is nyilvánosan hódoltak. Ami pedig a becsületességet, a hűséget, az adott szó szentségét illeti, hát ennek épen az ellenkezője lett közmondásossá. (Graeca fides) De hát: „szép“-nek találták a görög életet; dallamos művelt nyelv, finom modor, aranyshajú szónokok és költők, nagy festők és szobrászok, bájos táncosnők és kellemes táncosok: mindez kiemelte a görög nemzetet a többi nemzet sorából; nagy kulturájú is volt ez a nép, hiszen ennek köréből kerültek ki a legnagyobb filozófusok, legkiválóbb szónokok, természetbuvárok, történelmírók és lantosok.

És a zsidóságban, se szobrász, se festő, épen oly kevéssé, mint táncosnő és hetéra. Judea ezeket nem ismerte. De volt szigorú i-teni törvénye, mely a fajtalanságot üldözte, a házasságtörést halállal büntette és mely a legszebb bálványtól is undorral fordult el. — Ragaszkodhatunk még tovább is ehhez az elavult ósdi törvényhez? — Kérdezték maguktól Judaea gazdagai közül nagyon is sokan,